

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXVII. évfolyam 4. szám
(április)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2002. március 31.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráskért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk: Tavasz

Fotó: Pápai Gábor

Fotó: Szakács László

Tartalom

Osváth Györgyné: Erdőgazdálkodók támogatása
2002-ben 105

Markovics Tibor: Az erdők és az erdészet jövője 107

Természet–Erdő–Gazdálkodás: Az erdőszegély 109

Gerely Ferenc: Bosznia és Hercegovina
erdőgazdálkodása 113

Vonalkódos terméknnylvántartás 116

Japán erdeiről 4. rész 118

Az Országos Erdészeti
Egyesület könyvtára 120

Videófilm a szaporítóanyag-előállításról 124

**Az átmeneti terjedelem-csökkenés miatt szerzőink
szíves türelmét kéri a szerkesztőség.**

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

OEE Titkárság
tel.: 201-6293, Fax: 212-7518
e-mail: oee@mtesz.hu
Internet cím:
www.quercus.emk.nyme.hu/oee

Az erdőgazdálkodók által igényelhető támogatások a 2002. évben

A 2001–2002. évi költségvetési törvény alapján erdőgazdálkodási célú támogatásokra a táblázatban szereplő előirányzatokat határozták meg.

Táblázat: Előirányzat a 2001–2002. évi költségvetési törvény alapján erdőgazdálkodási célú támogatásokra (millió Ft-ban)

Jogcím	2001.	2002.
Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás	6 000	6 000
Erdészeti közcélú feladatok ebből:	4 430	4 430
– költségvetési támogatás	1 230	1 230
– erdőfenntartási járulék és bírság befizetése	3 200	3 200
Erdei vasutak működtetése	110	110
Jóléti és parkerdők fenntartása	210	210
Erdőkárok felszámolása	324	360
Együtt	11 074	11 110

A támogatások igénybevételének általános feltételeit a 215/2001. (XI. 17.) Kormányrendelet írja elő, amelynek lényeges elemei az alábbiak:

1. A támogatás igénybevételének lényegesebb előfeltételei:

– Adatszolgáltatási kötelezettség a gazdálkodási tevékenységről, valamint a nyilvántartásba vételi kötelezettség, melynek szabályait a 236/1998. (XII. 30.) Kormányrendelet írja elő. A kizárólag erdőgazdálkodási tevékenységet végző mezőgazdasági termelőnek a nyilvántartásba vételét az illetékes erdészeti hatóságnál kell kérnie.

– A kormányrendelet 3. § (1) bekezdésének c) pontja alapján támogatásban az részesülhet, aki/amely lejárt határidejű köztartozással nem rendelkezik, amelyről az igazolást csatolni kell. Köztartozásnak minősülnek az erdőtervényben előírt befizetési kötelezettségek (erdőfenntartási járulék, erdőgazdálkodási bírság, erdővédelmi bírság és az újraerdősítési költség) is.

Az erdőgazdálkodási célú támogatások folyósításához év közben nem, csak az éves végelszámolás előtt kell a köztartozásokról igazolást beadni. Amennyiben viszont ekkor lejárt határidejű köztartozása van az erdőgazdálkodónak, az év közben kifizetett támogatások jogosulatlanul igénybe vett támogatásnak minősülnek és az addig fo-

lyósított támogatások visszafizetésére az erdészeti hatóság intézkedik.

Az agrárgazdasági célok 2002. évi támogatásáról szóló 102/2001. (XII. 16.) FVM rendelet alapján igényelhető támogatások.

I. Az erdővédelem és az erdőgazdálkodási tevékenység támogatása

1. Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás és fásítás támogatása.

Az ország erdőterületének mennyiségi növelése, minőségi javítása, az erdőgazdasági, környezetvédelmi, szociális és üdülési funkciójának fejlesztése érdekében pályázat alapján igényelhető fejlesztési célú támogatások:

a) új erdők telepítési munkáihoz – tervezéshez, talaj-előkészítéshez, erdősítéshez és ápoláshoz – az erdőtelepítés műszaki befejezéséig;

b) befejezett erdősítések ápolásához, a telepítés befejezésétől számított tíz éven belül;

c) mező- és legelővédő erdősávok, továbbá utak, vasutak, csatornák, vízfolyások mentén, települések körül a talajvédelem és egyéb védelem érdekében erdősávok, illetve fásítások létesítéséhez;

d) erdőállományok szerkezet-átalakításának költségeihez;

e) törzsültetvények szabvány szerinti létesítéséhez, korszerűsítéséhez azok termőre fordulásáig;

f) csemetekertek létesítéséhez;

g) erdőállományok telepítését és védelmét szolgáló műszaki berendezések tervezéséhez, létesítéséhez és felújításához;

h) erdőkben szociális, üdülési, oktatási célt szolgáló műszaki létesítmények és berendezések tervezéséhez, létesítéséhez és felújításához.

A támogatások normatív módon, illetve ráfordításos alapon kerülnek megállapításra.

2. Erdészeti közcélú feladatok ellátásának támogatása.

Az erdők természetes és mesterséges felújítása, az erdők ápolása és nevelése, az erdők területének, természeti egyensúlyának és egészségi állapotának megőrzése érdekében az alábbi célokra igényelhető támogatás:

a) az erdő természetes, illetőleg mesterséges felújításához, valamint a fiatal erdők ápolásához és neveléséhez,

b) az elhúzódó kárpótlási és részaránytulajdon átadási folyamatokban keletkezett rontott erdők felújításához,

c) a közcélból fenntartott gyenge termőhelyi adottságú erdők felújításához,

d) az erdőgazdálkodási üzemterv, üzemtervi kivonat készítéséhez,

e) a miniszter által elrendelt közérdekű erdővédelmi munka költségeinek fedezetéhez, feltéve, hogy a munkák elvégzése nem a gazdálkodó mulasztása miatt vált szükségessé,

f) a kijelölés alapján végzett erdőgazdálkodási tevékenység költségeire, amennyiben azok meghaladják az erdei haszonvételekből származó bevételt,

g) a magán-erdőgazdálkodás területén végzett erdészeti szakirányú oktatás költségeihez,

h) az erdei természeti rendszerek fenntartására, valamint az erdészeti ismeretterjesztésre, kutatásra.

Lényegesebb változások:

– az erdőfelújítás és erdőnevelés normatív támogatásának mértéke tíz százalékkal emelkedett,

– az éves költségvetési elszámolás határidőn túli benyújtása jogvesztő hatályú és igazolási kérelem benyújtásának nincs helye. (Ez egyébként az általános feltételekről szóló kormányrendeletben is elő van írva.)

3. Erdei vasutak működtetésének támogatása a közcélú személyszállítás üzemeltetési és fenntartási költségeinek az árbevétel meghaladó különbözetéig igényelhető.

4. Jóléti és parkerdőfenntartás támogatása az erdők közjóléti, szociális és egyéb célokat szolgáló létesítményeinek üzemeltetési és fenntartási költségeihez való hozzájárulás.

5. Az erdőkárok elhárításának támogatása őshonos, lombos erdőállományalkotó fő fafajok, valamint a fenyők elhalása miatt kitermelt száradék faanyag után igényelhető, a támogatás mértéke nyolcszáz Ft/m³.

A támogatás igénylésének feltétele, hogy a kitermelés mértékének évente legalább a károsodott erdőrésztlet élőfakészletének több, mint öt százalékának kell lennie.

6. Erdészeti szakirányítás igénybevételének támogatása.

Az erdőtervény alapján az erdőgazdálkodó saját maga köteles gondoskod-

ni erdészeti szakszemélyzet igénybevételeiről, ha háromszáz hektár vagy annál nagyobb területen folytat erdőgazdálkodási tevékenységet. Ugyancsak e törvény és külön jogszabály alapján erdészeti szakszemélyzet útján köteles gondoskodni az erdő őrzéséről.

Az e jogcímen igényelhető támogatásoknál az alábbi változások vannak:

b) az integrátorok által igényelhető támogatás mértéke

- a szakirányított terület után hektáronként ezerhatszáz forintból kétezer forintra,

- az erdészeti hatóságnál nyilvántartott üzemi területe után hektáronként hétszáz forintból egyezer forintra emelkedett.

c) Évközi szerződés esetén a támogatás időarányosan vehető igénybe. Az időarányos támogatás kezdő időpontja nem lehet korábbi, mint a szerződés földművelésügyi hivatalba történt benyújtásának időpontja.

7. Egyes gazdálkodó szervezeteket segítő támogatás:

Az erdőbirtokossági társulatok és a kizárólag erdőgazdálkodási, valamint ahhoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységet végző erdőszövetkezetek támogatást igényelhetnek az alapítás költségeihez, melynek mértéke ez évben is a számlával igazolt költségek nyolcvan százaléka, de legfeljebb négyszázezer forint lehet.

Forgóeszköz feltöltéshez igényelhető támogatás mértéke:

- erdőbirtokossági társulat és erdőszövetkezet esetén a működési költségek részbeni megtérítéséhez hektáronként százötvenezer forint, illetve legfeljebb ötmillió forint, de nem haladhatja meg a számlával igazolt, ténylegesen elszámolt működési költségek ötven százalékát.

- 2002. évtől az erdőgazdálkodási integrátor – kivéve az erdőbirtokossági társulatot és erdőszövetkezetet – a működési költségeinek részbeni megtérítéséhez az integrált terület után hektáronként tízezer forint, illetve legfeljebb tízmillió forint támogatást igényelhet, de nem haladhatja meg az erdőgazdálkodási tevékenységből származó nettó árbevétel tíz százalékát. Évközi szerződéskötés esetén a támogatás időarányosan vehető igénybe.

II. Az agrárágazat egységes támogatási rendszerén belül az erdőgazdálkodók az alábbi célokra is igényelhetnek támogatást:

- éven belüli lejáratú forgóeszközhitel kamattámogatása,

- éven túli lejáratú forgóeszközhitel kamattámogatása,

- biológiai alapok fejlesztése, fenntartása, megőrzése,

- szaktanácsadás támogatása,

- gazdálkodás eredményességét segítő ismeretátadás támogatása,

- a ténylegesen kifizetett, igazolt erdőgazdálkodási biztosítási díj harminc százalékáig lehet igényelni,

- erdészeti szaporítóanyag előállítás támogatása,

- erdőgazdálkodási tevékenységhez kötött beruházások közül az erdőfeltárás célját szolgáló létesítmények megvalósítása és felújítása. E jogcímen támogatás igénylése esetén az áfa-t nem tartalmazó beruházási költség legalább huszonöt százalékának megfelelő saját forrás megléte szükséges, valamint a különböző jogcímenek igénybe vehető támogatások együttes mértéke nem haladhatja meg a hetvenöt százalékot. A támogatások mértéke az áfa nélküli beruházási költség legfeljebb huszonöt százaléka, maximum ötvenmillió forint, valamint legfeljebb kétszázmillió,

- új mezőgazdasági gép vásárlásához az áfa-t nem tartalmazó beszerzési ár, de legfeljebb a mezőgazdasági gépek katalógusában ugyanezen gépre közölt ár huszonöt százalékának megfelelő fejlesztési célú támogatás, valamint legfeljebb kétszázmillió forint összegű éven túli lejáratú beruházási hitel után a jegybanki kamat negyven százalékának megfelelő mértékű kamattámogatás igényelhető,

- új mezőgazdasági gép pénzügyi lízingeléséhez,

- fiatal agrárvállalkozók, valamint pályakezdő fiatal agrárszakemberek alkalmazásának támogatásához,

- birtok-összevonási célú termőföld vásárlásához a rendeletben megfogalmazott feltételek megléte esetén az adásvételi szerződésben kikötött vételár legfeljebb húsz százaléka,

- vadgazdálkodási tevékenységhez kapcsolódó támogatásokat a vadászatra jogosult erdőgazdálkodó is igényelheti.

III. A termelést segítő egyéb állami juttatások

Gázolaj-felhasználás utáni jövedéki adó visszatérítés.

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvény 89. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak az erdőfelújítási munkákhoz felhasznált gázolaj után igényelhető a jövedéki adó visszatérítése, melynek sza-

bályait a 216/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet határozza meg.

Erdőfelújítási munka esetén az erdőgazdálkodót – a befejezetté nyilvánításig, legfeljebb azonban öt évig – évente és hektáronként legfeljebb 90 liter gázolajmennyiség után illeti meg az adó-visszatérítés.

Itt szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy az erdőtelepítéshez felhasznált gázolaj jövedéki adójának a visszatérítésére nincs lehetőség, mivel az erdőtelepítések normatív támogatása tartalmaz ilyen költség-tételt is, így ennek újbóli támogatása ily módon már nem lehetséges.

A támogatások igénylése előtt feltétlenül tanulmányozzák a támogatásokra vonatkozó jogszabályokat és a pályázati felhívásokat. Szükség esetén az erdészeti igazgatás, valamint az FVM hivatalok szakemberei szakszerű segítséget nyújtanak.

Végezetül szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a támogatások felhasználásáról készített elszámolások során feltétlenül tartsák be a támogatási okiratban, illetve annak mellékleteiben előírtakat.

Osváth Györgyné

vezető főtanácsos,

FVM Erdészeti Hivatal

(Forrás: Magyar Mezőgazdaság)

Az elsivatagosodásról

Az erdők eltávolítása miatt tapasztalható sivatagosodás méreteire vonatkozóan találunk számadatokat a FAO „Trees and forests in rural land use” című kiadványában. Eszerint az erdőtakaró hiánya miatti elsivatagosodás területét évente 6 millió hektárnak becsülik. Ugyanakkor a degradált földterületekből évente legalább 21 millió hektárt lehetne újra termővé alakítani. Referáló személyes megjegyzése: hasznosabb lenne fegyverek helyett erre költekezni.

* * *

Az erdőirtásokról

Amíg a világ egyik legnagyobb összefüggő erdős területének, az Amazonas medencéjében lévőnek, mintegy 80%-a ma még érintetlen, katasztrofális a helyzet Afrika Szaharától délre fekvő részén. Itt és egyebütt a száraz trópusi erdők 80%-át tönkretették. A világ gazdasági erőforrásainak felhasználását ezért át kellene gondolni, a fegyverkezés helyett a természeti erőforrások gondozása okosabb cél lehetne.

(Hivatkozás: FAO: *Trees and forests in rural land use*, 1991.)

Dr. Szodfridt István

Kossuth-díjat kapott

VARGA DOMOKOS erdőmérnök író mind az ifjúságnak, mind a felnőtteknek címzett műveiben az erkölcsös élet lehetőségeit keresi. 1922. október nyolcadikán született Kunszentmiklóson. 1956-tól 1958-ig politikai fogoly volt. Az amnesztia után megjelent első könyvében, a *Kutyafülűek* című elbeszéléskötetben alakította ki jellegzetes stílusát. Bölcs és víg kedéllyel, mértéktartó humorral igazítja el olvasóit az élet apró és nagy dolgaiban, írjon bár irodalmi szociográfiát, mint az *Erdőkerülő*, gyermekenciklopédiát, mint a *Rejtelmes világ*, vagy ismeretterjesztő művet. (Részletes életrajzát, vallomását lásd a „Gyökerek és Lombok” 1. kötetében.)

Az erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, az erdészeti természetvédelem területén kifejtett kimagasló tevékenysége elismeréséül

PRO SILVA HUNGARIAE – MAGYAR ERDŐKÉRT DÍJAT kapott **Matyasovszky Albert**, a Bakonyi Erdészeti és Faipari Részvénytársaság vezérigazgatója és **dr. Péti Miklós**, az Állami Erdészeti Szolgálat Veszprémi Igazgatóság igazgatóhelyettese, **Kiss Vince**, a Marcali Városi Önkormányzat Széchenyi Zsigmond Szakközépiskola és Szakiskola igazgatója.

Valamennyiüknek sok szeretettel gratulálunk!

Az erdők és az erdészet jövője – Ahogy én látom –

Az erdészet politikai, gazdasági súlya az elmúlt 50 évben folyamatosan csökken, társadalmi megítélése romlik. Szakmai iskoláink már évtizedek óta az erdők hármaskörét hangsúlyozzák, de mert a fatermelésből származó bevételek nagyságrendekkel meghaladják a másik kettőtől eredőket, annak abszolút elsőbbsége van. Ahhoz, hogy a társadalmi elvárásoknak megfelelhessünk, jelentős változásokra van szükség.

Az ország területének mintegy 20 százaléka erdő, ekkora terület jövőjének a megtervezése, irányítása, a jogszabályok előkészítése mégiscsak egy minisztériumi főosztály keretében valósul meg, egy olyan minisztériumban, ahol harmincegyenéhány főosztály van.

Márpedig az ágazat érdekeit csak politikailag is erős, a szakmai érveket jól artikuláló minisztériumi köztisztviselők tudják csak az erdészek és a társadalom felé egyaránt megfelelően közvetíteni.

A földművelési tárca az erdészeti ágazat irányítása szempontjából – bár kétségtelenül jelentős múltat tekint vissza – nem előnyös.

Itt mindig nagy súlya van annak, ha sok vagy kevés a búza, hogy begyűri-e a szivacsos agyvelősorvadás, de ki törődik azzal, hogyan áll az erdőgazdálkodás. Szűk szakmai berkeken túl ugyan kitér a piacra a bükk rönknek vagy a tűzifának. Az erdészet nyereségtermelő képessége ki-

csi, viszonylag kevés embert foglalkoztat. Látni kell, nem súlyos politikai kérdés szakmánk és az erdők jövője, s ha mi magunk nem találjuk meg politikai pártfogóinkat, ha nem tudjuk céljaink eléréséhez megnyerni a társadalom, és persze a politikusok támogatását, továbbá lassú, de biztos visszafejlődésre számíthatunk.

A világ számos fejlett országában léteznek a természeti erőforrások minisztériuma. Ennek a minisztériumnak a feladata a természeti erőforrások használatának irányítása, szabályozása. Például az erdőké. Ahogy változik az erdőkkel szembeni társadalmi elvárás, úgy válik egyre inkább szükségesszerűvé nálunk is a váltás. Az erdők gondozása, nevelése egyre kevésbé gazdasági tevékenység, s egyre inkább szolgáltatás. E feladatok finanszírozása csak ügyel-bajjal szorítható be egy gazdasági, még ha a mezőgazdasági tárca keretei közé. Nálunk a környezetvédelmi tárca az, amely jelenleg ugyan még csírájában, de megfelelője ennek a nyugat-európai modellnek. E minisztérium keretei között, önálló hivatalként tudná a leghatékonyabb munkát végezni az erdészet szakmai vezető gárdája. A tartós agrárválság szorításából kikerülve, végre kizárólag olyan szakmapolitikai kérdésekkel foglalkozhatnának az ott dolgozók, mint a társadalmi megítélés javítása, az ágazat finanszírozása, az állami

erdők jó karban tartása, s a magánerdők nyereségességének segítése.

Nem kétséges, hogy egy erős hivataltalra, s egy azt irányító helyettes államtitkárra van szükségünk, aki kormányzati szinten megfelelően tudná képviselni az erdők és az azokat gondozók érdekeit.

Társadalmi szempontból az állami erdők kincstári keretek közötti kezelése a legmegnyugtatóbb, egyedül ez képes biztosítani, hogy az erdők hármaskörét elláthassák.

Legyen bármely politikai elit hatalmon, számíthatunk rá, hogy az őket megkörnyékező, jó befektetésre áhító bankárok gyorsan megmagyarázzák nekik, hogy a szinte utolsó nem magánosított állami vagyon mennyivel jobb helyen volna az ő kezükben. S ha mindig a bevételekről beszélünk, az erdőkről csupán, mint fa gyárakról, bizony nincs is érv a privatizációval szemben. Egy termelő vállalat legalább olyan jó eredményt ér el magánkézben, mint államban, sőt általában jobbat. Egyetlen igazán súlyos ellenérvünk a magánosítással szemben az erdők hármaskörét, melyek közül kettőt, a védelmi és a rekreációs csak központi finanszírozással, állami kézben lehet színvonalasan biztosítani. Európa gazdagabbik fertályán is leépítették az állami vagyont, sokhelyütt eladták az állami kézben lévő gazdasági erdőket is. Ez

alól csupán a védett erdők kivételek, melyeket megtartottak, sőt helyenként hozzá is vásároltak. Nálunk is hasonló a helyzet. Védett természeti területek az Alkotmánybíróság határozata értelmében nem magánosíthatók, s az állam felvásárolja a magánkézbe került védett természeti területeket.

Az erdőgazdálkodás sok türelmet, kitartást, nyugodt légkört igényel. Az állami erdők kezelésével megbízott erdőgazdasági részvénytársaságoknál ez nem adott. Nem adott, hiszen gazdájuk, az ÁPV Rt. nevében is benne szerepel a privatizáció, s intő jel az állami gazdaságok sorsa. Azért, hogy az általában jó szakmai színvonalon dolgozó erdészek állami kézben maradjanak, mindent meg kell tennünk, és a jelenlegi részvénytársasági gazdálkodást egy hosszú távon kiszámítható, nyugodt munkát lehetővé tevő, kincstári keretek között zajló formának kell felváltania.

Az erdész társadalom szellemi elitjének a zöme az erdőgazdaságoknál dolgozik. Ha nem is dözsölnek, de anyagi hátterük biztos, így a szakmájukra összpontosítva tudnak dolgozni. Jelentősen jobb körülmények között élnek, mint például a kallódó volt termelősövetkezeti erdészek. Ha az erdők kikerülnek az állam kezéből, az ott dolgozók egy kisebb része valószínűleg jobban meg lesz fizetve, de a többség biztosan nem, s sokuknak útilapu köttetne a talpára. A magánerdőkben a szakszemélyzet sorsa is bizonytalanabb, nem is beszélve az erdőkéről.

Külföldi kollégáink szemében óriási kincs, hogy nálunk még mindig ilyen jelentős erdőterület állami birtok. Lásuk mi magunk is ennek jelentőségét, és tegyük meg mindent, hogy megőrizzük.

A hosszú harc minden szervezetet meggyöngít. A rendszerváltást követően az erdészek hadat üzentek a politikába mindenkor kitűnően beágyazódó vadászatnak. Látni kell, hogy e harcnak mindkét oldalon csak vesztesei lehetnek, s lesznek is, nyertesei biztosan nem.

Az elmúlt évek feszültségek sorát produkálták az erdőgazdálkodás és a természetvédelem között is. Most talán egy kicsit enyhült a légkör, de majd mindenki a sebeit nyalogatja.

A természetvédelem ugyan messze nem tekinthet vissza oly régi és dicső múltra, mint az erdészet, de nem kétséges, hogy nem szalmaláng. A társadalom elvárásait közvetíti valamennyi kultúrállamban, szerepe, befolyása a természet állapotának romlásával arányo-

san erősödik. Az erdészeknek és a természetvédőknek – akik ráadásul gyakran egyugyanazon iskolában nevelődtek – sokkal több a közös célja, érdeke, mint az eltérő. Ezeket találjuk meg, mert egymást tisztelve és segítve többre jutunk, mint ha marakodunk!

Azt, hogy az erdők jelentős hányada természetvédelmi oltalom alatt áll, megélhetjük úgy is, hogy még valakinek van beleszólása a tevékenységünkbe, de szerintem inkább büszkéek lehetünk rá. Azt jelenti ugyanis, hogy védelemre érdemesek, s ezek az erdők az elődeink és a mi munkánk révén ilyenek.

Nem jó, hogy túl sokat kritizálnak bennünket, nem szerencsés, hogy túl gyakran kell magyarázni a bizonyítványunkat. Ha vannak társadalmi elvárások a munkánkkal kapcsolatban, akkor ne szembe meneteljünk ezzel, hanem vizsgáljuk meg annak lehetőségeit és költségét.

Az átlagos magyar erdő jövedelmezősége nagyon kicsi, az erdészeti ágazat szerepe elenyésző az állam költségvetésében. Egyetlen pénzügyminiszter sem esne kétségbe, ha egyszer csak nem számolhatna tovább vele. El kell érni, hogy legalább az erdőkből származó szerény eredményt maradéktalanul vissza lehessen forgatni. A jelenlegi feltételek mellett már ez a változás is jelentősen javítana, javíthatna munkánk minőségén, kielégíthetnénk vele a viszonylag nehezen forintosítható igényeket.

Az Erdőfenntartási Alapról: létrehozását az erdők felújításának igénye alapozta meg. Ezzel az eszközzel kívánta az állam biztosítani, hogy a fakitermelés jövedelméből jusson kellő pénzmennyiség az új erdő megteremtésére.

Az idők folyamán aztán az Alap funkciója kibővült, megváltozott. Fajpolitikai célkitűzések megvalósítását szolgálta, mint például a kitermelt keményfás ligeterdeink elnyárasítását. Az erdőtörvény ma is meghatározza a követendő elveket. De vajon a végrehajtás folyamán érvényesülnek-e ezek?

Az erdőtörvény kimondja, hogy „az erdőt olyan módon és ütemben lehet használni, igénybe venni, hogy a gazdálkodási lehetőségek a jövő nemzedékei számára is fennmaradjanak [a továbbiakban: tartamos (fenntartható) erdőgazdálkodás] úgy, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetközelségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét, továbbá megfeleljen a társadalmi igényekkel összhangban levő védelmi és gazdasági követelményeknek, betöltsen természet- és környezetvé-

delmi, egészségügyi-szociális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási célokat szolgáló szerepét.”

Az erdők felújításakor még úgy ahogy teljesülnek e kívánalmak, de az erdőtelepítéseknél alig.

Az Alap hivatott továbbá az eltérő adottságok között gazdálkodók eltérő jövedelmeit kiegyenlíteni. Ez a funkciója azonban sokak ellenérzését kiváltja. Elsősorban az úgynevezett „nagy befizetőket”. Úgy érzik, hogy gyakorlatilag ők tartják el a rosszabb adottságú gazdálkodókat. A szocializmusban teljesen természetes volt ez az egyenlődsdi, s rendkívül szép is a szolidaritás, hogy ilyen módon segítsük a szegényebbeket. De ma már más világot élünk. Van-e más szakterület, ahol ilyen különböző mértékű elvonásokra kerülne sor? Nem kellene-e visszatérni az eredeti célhoz, s nem volna-e tisztább, ha mindenki a saját erdőfenntartási alapját használná fel az erdőfelújítás során?

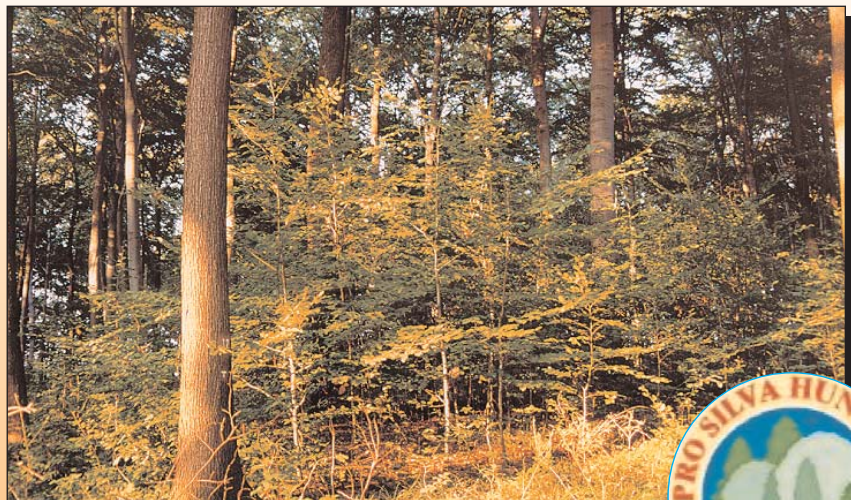
Szakmáknak – ha vissza kívánja szerezni régi fényét, megbecsülését – jelentősen változnia kell. El kell fogadnia a társadalmi elvárásokat, s jó érdekérvényesítéssel meg kell találni a módját annak, hogy az annak költségeit fedezze is.

A nagy szakmai múltú erdőgazdálkodásra hosszú távon szükség van. Az erdőt az erdők gondozására képzett szakemberek tudják az ökonómiai, de az ökológiai elvárásoknak is megfelelően kezelni. Nincs másra szükség, mint egy alapvető szemléletváltásra, szemléletváltásra az oktatás és a gyakorlat terén egyaránt.

Egy magára adó szakma, ha földrengezszerű változások érik, ha a kialakult struktúra teljesen felborul, szorosabbra zárja sorait. Legielesebbjei, egyetemi tanárok, senior kutatók, vállalati vezetők foglalják össze gondolataikat, ismertetik hazai és külföldi tapasztalataikat, s tesznek javaslatot a kibontakozásra. Az ágazat szakmai és politikai vezetése pedig, az előbbieik felhasználásával meghirdeti stratégiáját, programját. Nálunk erre ezidáig nem került sor. Most éppen itt van a kitűnő alkalom.

Írásom egyesekben talán indulatokat gerjeszt, vitára ösztönöz, de kérem, hogy – mint ahogy az egy szakmai lapban amúgy is kívánatos – kultúrált hangnemben tegyék! Ha lehet, ne sülyedjen a színvonal még egyszer a közelmúlt atlasz cédrus ügyében zajlott polémia szintjére! S mielőtt valaki félreértene írásomat, nem a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban dolgozó kollégáink munkáját bírálтам.

Dr. Markovics Tibor

Az erdő-szegély

Az erdőszegélyek kialakulása, strukturális típusai

Az erdőszegély átmeneti, ökoton jellegű határzóna az erdő és az erdőtlen (fátlan) terület között. Kialakulás alapján természetes (elsődleges) és antropogén hatásra létrejött másodlagos erdőszegélyeket lehet elkülöníteni. *Természetes (elsődleges) erdőszegélyek* ott jöttek létre, ahol valamilyen környezeti tényező(k) szélsőséges értékei megszakítják az erdőborítást. Ezeket a tényezőket három csoportba lehet osztani: 1. Klimatikus szélsőségek, melyek – a fokozatos átmenet miatt – széles, mozaikosan felszakadozó szegélyeket hoztak létre a felső erdőhatáron és az erdő-sztyepp klímában az alsó erdőhatáron. 2. Edafikus szélsőségek, melyek elsősorban a vízháztartás szélsőségeiben nyilvánulnak meg, így a nagyon száraz termőhelyeken (bokorerdők, erdősztyepp-erdők) vagy a nagyon nedves, vizes termőhelyeken (liget- és láperdők). Ezt a hatást felerősítheti a talajok magas sótartalma is. 3. Természeti akadályok, mint a sziklafalak, kőgörgöttegek, nagyon meredek, sekély termőrétegű termőhelyek, melyek útját állják az erdőnek. *Másodlagos erdőszegélyek* akkor keletkeznek, ha a különböző antropogén hatásokra a zárt erdőterületek fölszakadoznak, s hosszabb vagy rövidebb időre fátlan területek ékelődnek be, illetve veszik körül a megmaradt erdő-tömböket, foltokat. Ha az antropogén hatás – tulajdonképpen a tájhasználat – tartós (pl. legeltetés, kaszálás, szántóföldi művelés), akkor a jellemző tájmintázatot évtizedekig, évszázadokig megmaradhat, s ezáltal az erdőszegélyek is stabilabbak. Ha az antropogén hatás átmeneti (pl. tarvágás → erdősisítés), akkor a tájmintázatot csak néhány évig maradhat fenn, s az er-

dőszegély is labilis, átmeneti.

A tájmintázatot alapján elkülöníthetünk külső és belső erdőszegélyeket. *Külső erdőszegélyről* akkor beszélünk, ha az erdő-tömböt, erdőfoltot más művelési ágú terület (rét, legelő, kaszáló, szántó, gyümölcsös, szőlő, kivett) veszi körül. *Belső erdőszegélyek* az erdő-tömbön belül, az azt kétvágó létesítmények (pl. utak, vasutak, villany- és gázpászták), illetve az abba beékelődő létesítmények (pl. tisztások, vadföldek, kirándulóhelyek) nyomán jöhetnek létre.

Az erdőszegélyek horizontális felépítését tanulmányozva kétféle vonalvezetést lehet elkülöníteni. *A szabálytalan vonalú szegélyek* egységnyi hosszra vetítve hosszabbak, sokféle mikroélőhelyet találunk bennük, elsősorban természetes úton jöttek létre. *Az egyenes vonalú szegélyek* rövidebbek, mikroélőhelyek szempontjából egyhangúbbak, elsősorban antropogén hatásra alakultak ki.

Az erdőszegélyek vertikális felépítését vizsgálva két határhelyzetet találunk. *A fokozatosan emelkedő, lépcsőzetes fali szegélyek* szélesek, s a különböző magasságú és életformájú növények sávokba rendeződnek. Itt az erdőpalástot először olyan sáv szegélyezi, amelynek fái rendszerint alacsonyabbak a (felső) lombkoronaszint fafajainál, rövid törzsűek, mélyen elágazók, sokszor földig ágakas, nagy koronájúak és fényigényesek. Ehhez a sávhoz a cserjesáv kapcsolódik, melyben gyakoriak a polikormon-(sarjtelep-)képző és elsősorban fényigényes fajok. A külső sávban már csak lágyszárú vagy félcserjés növényfajokat találunk, az előbbiekre elsősorban a magaskórós megjelenés jellemző, melyek xeromorf bélyegeket több-

nyire nem viselnek és mérsékelt fényigényesek, félárnyéktűrők. Ezek a szegélyek fajgazdagabbak, mint a szinte csak lombkoronából álló, rövid átmenetet képező *függőleges fali szegélyek*.

Az ugrásszerűen emelkedő, függőleges fali szegélyek keskenyek, az előzőekben említett sávok egymás alá tolnak. A szélső faegyedek koronája aszimmetrikus, a külső koronafél erőteljesebben ágas, ágai megnyúltak („zászlós”). Ebben a típusban a létforrásokért folyó küzdelem, elsősorban a fajok fény- és gyökérkonkurenciája jóval nagyobb, mint az előző típusban.

Mivel az erdőszegély rövid átmenetet képez két, egymástól teljesen eltérő életter (erdő ↔ nyílt terület) között, ezért az abiotikus környezeti tényezők többé-kevésbé éles határa húzódik itt. Erdőszegély nélkül a nyílt terület klímája az állomány szélétől 2-3 fmagasságnyra még kimutatható, erdőszegély megléte esetén az állományklíma szinte az állomány széléig jellemző. A délies és nyugatias kitettségű szegélyek naposabbak, melegebbek, mint az északias és keleties kitettségűek. (A délies és nyugatias kitettségű szegélyek gyeppajokban gazdagabbak, erdei fajokban szegényebbek, mint az északias és keleties kitettségű szegélyek.) A szegélyek besugárzás (hő és fény), illetve vízháztartás (páratartalom, talajvíz) viszonyai átmenetet mutatnak az erdő és a nyílt terület között:

Az erdőszegélyek határoló szerepe miatt a másik két létező (erdő, nyílt terület) képest itt a legnagyobb a téli hófelhalmozódás (amely többletvíz bevételi forrás, továbbá hatékonyabb az áttelelő növényi részek védelme), illetve a lomb(alom)felhalmozódás és ennek, vala-

Jellemző	Erdő(állomány)	Erdőszegély	Nyílt terület
Fény	árnyalt erdőbelső	~	teljes megvilágítás
Hőmérséklet	kiegyenlített, alacsony	~	ingadozó, magas
Szél erősség	kicsi	~	nagy
Páratartalom	magas	~	alacsony
Talajvízszint	mély	~	magas

mint a szegélyhatás miatt aktívabb talajéletnek köszönhetően a humusz-felhalmozódás.

A fenti, ugrásszerűen változó létfeltételek miatt sajátos életstratégiájú növényfajok sikeresek az erdőszegélyekben. A fás életforma a természetes erdőszegélyeknél a termőhelyi határhelyzet, a másodlagos erdőszegélyeknél az antropogén gátló tényezők miatt az erdőszegélyben kifelé haladva egyre kevésbé lesz sikeres, a fákat cserjék, a cserjéket törpe- és félcserjék váltják fel. A lián életforma viszont kimondottan előnyös itt, a kellően megvilágított szélső helyzetű fákra, cserjékre függőnszerűen kapaszkodhatnak fel mind a fás szárú, mind a lágy szárú liánok. Bár epifiton fajokban a közép-európai lombos erdők nem bővelkednek, mind a két fajunk (sárga fagyöngy, fehér fagyöngy) a terméseiket szállító rigófajoknak köszönhetően elsősorban a szélső, köpenyben lévő fajokon telepszik meg. A lágy szárú növényfajok közül a magaskórósok dominálnak, mivel kellő mennyiségű fény, tápanyag és víz áll rendelkezésükre. Érdekes azt is megfigyelni, hogy az erdőszegélyben, mint küzdeldi zónában, sok parazita (élősködő) és hemiparazita (félélősködő) faj is van. Tipikus képviselőik a szádogók (*Orobancha* spp.), illetve a csomolyák (*Melampyrum* spp.) és zsellérkék (*Thesium* spp.).

Ha a fajok szaporodásbiológiáját elemezzük, akkor elmondhatjuk azt, hogy mind a generatív, mind a vegetatív szaporodás előtérbe kerül. Amíg az erdőbelsőben a fajok nem vagy csak ritkán és gyéren virágoznak a gyenge megvilágítás miatt, addig a szegélyben évről évre rendszeres és bőséges virágzást tapasztalunk. Ez a megállapítás vonatkozik a termésérésre is, az erdőbelsőben a terméshozás rapszodikus, a termésmennyiség ingadozó, a szegélyben rendszeres, illetve bő. Különösen szembetűnő ez a megállapítás a cserjefajok esetében. Az átmeneti jelleg miatt azt is meg lehet figyelni az erdőszegélyben, hogy kora tavasztól késő őszig mindig vannak virágzó fajok. Főként a délies, meleg, napos szegélyeken lehet a virágzó fajok csaknem fél évig elnyúló sorozatát megfigyelni. Az erdőszegélyben, mint küzdeldi zónában igen sikeresek a sarjtelep-(polikormon-) képző fajok. A

fáknál és cserjéknél a gyökérsarjadzásra képes fajok, a lágyszárúaknál a tarackoló és indázó fajok telepei figyelhetők meg, melyek mozaikszerűen illeszkednek a sávszerű erdőszegélyekbe. Ezzel a képességgel rendelkező fajok hosszú időn keresztül (több tíz, esetenként több száz év) tudják állandósítani magukat, s folyamatosan biztosítják jelenlétüket.

Az erdőszegélyek további elkülönítése

A korábbiakban bemutatott strukturális osztályozáson kívül a szegélyeket a termőhelyi sajátosságok és a faji kompozíció alapján is célszerű tipizálni. A faji összetétel az erdőszegélyeknél sokkal esetlegesebb, kevésbé törvényszerű, mint az erdő vagy a gyep társulásoknak. Fentiek szerint négy alaptípust lehet elkülöníteni:

a) *Száraz, meleg, meszes vagy semleges kémhatású termőhelyek erdőszegélyei*

A bokorerdők, xerotherm tölgyesek, erdőssztyepp-erdők szegélyei, melyek sokszor természetes úton jöttek létre. Jól strukturált, kimondottan fajgazdag szegélyeket lehet itt megfigyelni.

b) *Száraz, savanyú kémhatású termőhelyek erdőszegélyei*

A mészkerülő erdők szegélyei többnyire másodlagos úton jöttek létre. A lassú szukcesszió miatt a szegélyeken fenyérszerű életközösségek alakulnak ki. Alig strukturált, kimondottan fajszegény szegélyek.

c) *Üde termőhelyek erdőszegélyei*

Az üde lomboserdők szegélyei mindig másodlagos úton jöttek létre. A gyors szukcesszió miatt kevésbé stabilak, változó fajkészletűek. Az optimumban lévő termőhelyi tényezők, a jó tápanyag-ellátottság, a bolygatás miatt sokszor nitrofil fajokkal dúsulnak fel, s nitrofil szegélyekké is átalakulhatnak, tipikus magaskórós fajokkal.

d) *Nedves, vizes termőhelyek erdőszegélyei*

Liget- és láperdők szegélyei, természetes és másodlagos szegélyek egyaránt lehetnek. Nitrofil fajok itt is megjelenhetnek, s kimondottan jellemzők a liánok, magaskórósok, valamint a főleg vízi úton érkezett sok neofiton, behurcolt faj.

Az erdőszegélyek rovarvilága

A természetes állományszegélyek az erdőállományok szerves részei. Állatközösségeik a zárterdei állatközösségekkel jellegzetes, attól el nem választható kapcsolatban állnak. Az erdőszegélyek faunáját sajátos ökológiai igényű, ún. **ekoton** – szegélyekhez kötődő – fajok reprezentálják, amelyek gyakran az egyes fejlődési stádiumokban eltérő ökológiai igényt támasztanak élőhelyükkel szemben. Egyes lepkefajok esetében a lárvastádiumban a zárt, erdei élőhely szükséges a hernyók kifejlődéséhez és átalakulásához, míg imágóstádiumban a nyíltabb, napfényes élőhelyek (pl. kis apollólepké, kis fehérsávospéké). Más fajoknál a teljes életciklus a szegélyeken zajlik (pl. pókhálóslepke).

Az erdei nappali lepkefajok túlnyomó többségének a napfényben gazdag erdőszegélyek biztosítják a megfelelő élőhelyet, ezért – védelmük érdekében – a természetes állományszegélyek fenntartása, megfelelő kezelése elengedhetetlen.

Az erdőszegélyek élőhelyteremtő szerepükön túl fontos védelmi feladatot látnak el a zárterdei élőhelyek védelme tekintetében. A zárterdei életközösségek zártságát tartják fent a különböző biotikus (ragadozók, emberi zavarás, agresszíven terjedő, invázív fajok kizárása stb.) és abiotikus (eltérő fényhatások, hőmérsékletváltozás, kiszáradás, zajszennyezés stb.) eredetű negatív hatások tompításával. Az erdőszegélyek komplex ökológiai funkciói közül a továbbiakban a puffer, a biológiai sokféleség fenntartásában betöltött szerepét, és az erdőszegélyt mint jellegzetes élőhelyet emeljük ki.

A bükkös zónában létrejött erdőszegélyek közül a délies, illetve nyugatias kitettségű szegélyek a legfajgazdagabbak. Ezek jellegzetes képviselői a nappali lepkék közül a réti kockásbusalepke és a közönséges ökörszemlepke, amelyek erdei füveken élnek. A nyárfalepkéhez hasonló, de annál jóval kisebb lonclepke a loncokban gazdag bükkös szegélyeken repül. Igen érdekes populációs struktúrával (metapopuláció) jellemezhető a kis apollólepké. Tisztásokkal váltakozó, tavaszi **geofitonok**ban gazdag, keltikés – elsősorban belső – bükkösszegélyek gyönyörű lepkéje. Erős populációi megtartásához a napsütötte tisztások, keltikés bükkös erdőszegélyek és zárt erdőállományok megfelelő térbeli elrendeződése szükséges. Kankalinokon él a kockáslepke, amely családjának egyetlen európai képviselője.

Nagyon jellegzetes a gyertyános-tölgyesek állományszegélyeinek nappali lepkefaunája. Olyan ritka fajok élnek itt, mint a sápadt szemeslepke, amelynek hernyói erdei fűveken tenyésznek. A lepke a párás, árnyalt fa- és cserjefajokban gazdag erdőszegélyeket igényli. A hazai gyertyános-tölgyes szegélyekben két keleti-kontinentális és kis-ázsiai elterjedésű nappali lepke is előfordul: a kis fehérsávospelke és a nagy mustárlepke. Mindkét faj a Kárpát-medencében éri el elterjedésének nyugati határát. Az élőhellyel szemben támasztott igényük hasonló, ezért általában együtt fordulnak elő. Tápnövényeik a szegélyeken lévő lednekfajok. Hazai populációik rendkívül megritkultak, számos olyan élőhelyükről eltűntek, ahol korábban nagy számban repült mindkét faj (pl. Dunazug-hegység, Bükk hegység). A gyertyános-tölgyes zóna klímáját kedvelő nagy nyárfalepke a rezgő nyárazokon, míg a nagy színjátszólepke a kecskefűzön fejlődik.

A meleg tölgyesek, bokorerdők szegélyei számos lepkefajnak adnak otthont. Az itt található gazdag cserjeszinthez, elegyfákhoz, a fajgazdag lágy szárú szinthez bagolylepkék, araszolók tömegei kötődnek. Az erdei nappali lepkefajok közül is ebben az élőhelytípusban figyelhető meg legnagyobb fajgazdagság. Igazi erdőszegélylakók a farkincáslepkék. A szegélyben lévő szíleken él a w-betűs farkincáslepke, a tölgyeken a tölgy-farkincáslepke, a kőkönyven a kőköny-farkincáslepke. A legnagyobb egyedszámban a törpe farkincáslepke repül a szegélyekben. A farkincáslepkékkel rokon tölgyfa-zafirlepke a szegélyeken lévő alacsonyabb, napsütötte helyzetű, terebélyes tölgyek, elsősorban a molyhostölgyek lepkéje. A legmelegebb, szubmediterrán hatások alatt álló, pukkanó dudafűrt cserjékkel gazdagított erdőszegélyek igazi kuriózuma a magyar óriásboglárra. A hernyó a dudafűrt lédús magjaival táplálkozik, majd hangyabolyokba viszik a „fajspecifikus” hangyái (**mirmekofília**). A lepkebáb több évig is képes elfeküdni, ha számára nincsenek meg a megfelelő klimatológiai feltételek, majd 2-3 év után kikelve szaporodóképes imágó lesz belőle. A sziklaerdők-sziklagepek határán, meglehetősen termőhelyek bokorerdeinek szegélyében fejlődő szirti gyöngyvessző dekoratív lepkéje a nagy fehérávoslepke. Hernyója a gyöngyvesszőn él, báb alakban telél át összesodort, száraz levélben, a tápnövényén. A fehéröves szemeslepke az üdebb tölgyesek szegélyén, míg a díszes tarkalepke sokszor a fagyalos-tölgyesek szegélyein repül.

A természetes állományszegélyek bogárfaunájának gazdagságát a növényzet változatossága, a különböző (fás és fátlan) társulások találkozásának következtében kialakult faji sokszínűség eredményezi. Több, természetvédelmi szempontból is jelentős bogárfaj tartozik ide.

A lágyszárúakban fejlődő cincérek közül kiemelendő a selymes cserjecincér, melynek lárvája a melegkedvelő tölgyeseink állományszegélyeiben, tisztásain előforduló tarka imola gyökereit rágja, az imágók a növény virágán találhatók. A ritka harangvirág-bogáncscincér egy gyakoribb erdei növényünk, a csomós harangvirág szárában, szártövében fejlődik, a kifejlett állatok virágzó tápnövényük szárán tartózkodnak. Egy szintén gyakori növényfajhoz, az erdei gyöngyköleshez kötődik a hazánkban csak a Felső-Szigetköz erdőségeiben található fémkék dudvacincér, mely Európa-szerte igen ritka.

Az erdőszegélyen virágzó cserjéket is számos bogárfaj látogatja. A tükrös dízbogár és a bronzbogár lárvái különféle, még élő rózsafélék – elsősorban *Prunus*, *Crataegus* – gyökereinek farészében élnek. Hegy- és dombvidékeinken sokféle előfordultak, az utóbbi évtizedekben azonban mindkét faj határozottan megritkult.

Melegkedvelő tölgyeseink szegélyei kiemelkednek fajgazdagságukkal. A magyar virágdíszbogár lárvái a tölgy vastagabb, elszáradó ágaiban élnek, az imágók májusban és júniusban erdőszéleken, erdei tisztásokon rajzanak. Hasonló élőhelyen találkozhatunk a holttetetős ormányosbogárral, mely szintén tölgyágakban fejlődik, az imágók is azokon tartózkodnak. Élő tölgyek vékony elhalt gallyacskáiban fejlődik a keskeny tölgycincér, a néhány centiméter átmérőjű ágakban a vöröscombú facincér. Az erdőszegélyek napnak kitett friss pusztulású, lábön száradó törzseinek, törzságainak kérge alatt rág a sápadt éjcincér és a tölgydíszcincér. Szintén tipikus szegélyfajok a tölgycincér és a szillfacincér, mindketten elhalt tuskókban fejlődnek, a talajban bábózkodnak. Cserjéken, illetve a szegélyfák lombkoronájában rajzanak.

Az erdőszegélyek szerepe

A következőkben az erdőszegélyek sokrétű szerepének összefoglaló rendszerezésével megőrzésük, illetve fenntartásuk fontossága talán még jobban megérthető:

1. *Akkumulációs szerep:* Az erdőszegélyek fajkészlete rendszerint egyesíti magában az erdők és a nyílt területek fajainak jelentős részét, összegyűjti a két, egymástól eltérő élettér fajait. A nagy faj-

diverzitás mellett számottevő az életforma-, szaporodásforma- és fenológiai diverzitás is.

2. *Védelmi szerep:* Az erdőszegély jelentősen véd az abiotikus károsítások és a biotikus károsítók ellen. A viharok, tüzek, hófúvások, porszennyezések és immissziók megfékezésében, az erózió és zaj elleni védelemben fontos szerepük van. Ugyanakkor lefékezi a főként szél által terjesztett (anemochor) gyomfajok terméseit, illetve magvait is.

3. *Tájszertitikai szerep:* A tájmozaikok közötti átmenet megteremtésével az erdőszegélyek harmonikussá teszik a tájképet, virágzó, illetve termésérlelő fajaik sokaságával növelik a táj esztétikai értékét.

4. *Természetvédelmi szerep:* Az intenzív erdőgazdálkodás, illetve a nyílt területek intenzív használata miatt az érzékeny, ritka fajok bizonyos részének menedékterületet jelent az erdőszegély, ahol teljes életciklusukat le tudják élni. Védett növény- és állatfajok jelentős számban találhatók itt.

Az erdőszegélyek sebezhetősége

Az erdőszegélyek legfőbb veszélyeztető tényezője a nyílt területen, illetve az erdőben folyó intenzív gazdálkodás. A nyílt terület felől gyakori a vegyszer (herbicide, inszekticide, fungicide) -bemosódás és -behordódás. Ugyanígy veszélyezteti őket a határokat nem tartó kaszálás és legeltetés, továbbá a tarlóégetés. Esztétikai szempontból is erősen kifogásolhatók az egyre jobban elszaporodó illegális személtelrakások. Az erdőgazdálkodás részéről a legnagyobb veszélyt az jelenti, hogy az erdő-részlet letermelésekor magát a szegélyt is megsemmisítik, fát és cserjéit is kivágják. További veszélyt az jelenthet, ha más, tájidegen vagy termőhelyidegen fafajjal újítják fel az erdő-részletet.

Az erdőszegélyek viszonylag könnyen és gyorsan regenerálódó élőhelyek, bár a megújulás után nem biztos, hogy az előző struktúra és fajkészlet áll vissza. A szegélyesedés – ha durva beavatkozás nem állja útját – rendszeresen bekövetkező folyamat, mely a száraz termőhelyeken lassabban, az üde és nedves termőhelyeken gyorsabban megy végbe. Abban az esetben, ha a nyílt területen a gazdálkodás időlegesen vagy véglegesen abbamarad, a szegélyek előretörése figyelhető meg.

Az erdőszegélyt – mint fontos erdővédelmi objektumot és számos faj menedékhelyét – legegyszerűbb és legcélszerűbb úgy védeni, hogy a véghasználatok alkalmával egy famagasságnyi szélességben meghagyjuk, s nem kezeljük.

Erdész-vadász kerületvezetők továbbképzése

A Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola és a Kiss Ferenc Alapítvány az Erdészeti Oktatásért 2002. évben tervezi beindítani a régi hagyományokhoz híven az erdész-vadász kerületvezetők rendszeres továbbképzését.

Az erdőgazdasági részvénytársaságok jelezték az iskolánál a lassan 15 éve megszűnt képzési forma hiányát. Az iskola felszereltsége, tanári kara, valamint kapcsolatrendszere biztosíték a színvonalas és változatos programok összeállítására és a képzés lebonyolítására.

A továbbképzések várható időtartama: minden alkalommal a beérkezés hétfő délig történne, a tanfolyam pedig pénteken az ebédet követően fejeződne be.

Az első tanfolyam várható időpontja 2002. május vége, illetve június eleje. A továbbiakban a várható időpontok az őszi vagy tavaszi iskolai szünetek. A

tanfolyamokon a résztvevők számára szállást vagy az iskola kollégiumában, vagy pedig közeli panzióban biztosítanak, amelyek költsége a tanfolyami díjba beépítésre kerül, az étkezéshez hasonlóan. A napi háromszori étkezést az iskolában, illetve a kollégiumukban biztosítják, feljavított normával.

A továbbképzés költségei: A tanfolyam díja magában foglalja hétfő délig péntek délig a teljes ellátás költségét, a szakmai és egyéb programok szervezési költségeit. Az egyhetes továbbképzések várható költsége 50 000–70 000 Ft közötti a szállás és terepi programok függvényében. Erről a Kiss Ferenc Alapítvány az Erdészeti Oktatásért számlát készít, melyen oktatás fog szerepelni.

Az erdész kerületvezetők továbbképzésének célja: A résztvevők megismertetése az aktuális jogi és szervezeti

változások hatásaival. Az aktuális és gondolatébresztő szakmai problémák megtárgyalása.

Lényeges témakörök: a kerületvezetői feladatok jogi problémái (pl.: vagyonvédelem stb.), az erdészeti vállalkozókkal kapcsolatos problémák, vállalkozó erdész?, újszerű erdészeti technológiák, terepi bemutatással egybekötve, korszerű becslési, fatömeg-felvételzési eljárások ismertetése, terepi gyakorlattal, erdőgazdálkodás és természetvédelem.

A Szakközépiskola várja az erdész kerületvezetőket foglalkoztató erdő- és vadgazdaságok fenti tematikára vonatkozó esetleges kiegészítéseket, de leginkább a jelentkezők számának közlését.

Érdeklődni: 6721, Szeged, József Attila sugárút 26.

Tel.: (62) 548-930.

B. I.

Az erdőrezervátum-kutatás eredményei

Az „ER” eredeti dolgozatokat közöl az erdőrezervátum-kutatással összefüggő tudományos és természetvédelmi kérdések körében, az erdőszerkezet és dinamika, erdőökológia, az ökoszisztéma

és biodiverzitás kutatása, valamint természetismereti erdőgazdálkodási kísérletek és természetvédelmi kezelések eredményeiről.

Tervünk az új kiadványsorozat évenkénti 1–2 számban való rendszeres megjelentetése. A számokat *térítésmentesen* küldjük szét a rezervátumok és az erdők kutatásával kapcsolatban álló szakembereknek.

Kérjük, hogy megrendelésével jelezze nekünk, ha az „ER” további számait is szeretné Ön (vagy az Ön által reprezentált intézmény) kézhez kapni.

Dr. Borbidi Attila főszerkesztő

Postacím:

Horváth Ferenc
MTA Ökológiai

és Botanikai Kutatóintézete, 2163 Vácraát, Alkotmány út 2–4.

Fax: (28) 360-110, e-mail: horvfe@botanika.hu

A Zselic bemutatására

vállalkozott *Tarjánmő Tajnafői Anna* erdőmérnök. A Mezőgazda Könyvkiadó gondozásában megjelent könyvecske sok érdekességgel lepi meg az olvasót.

A Zselic elnevezés eredete

„Végre egy táj, melynek neve van!” – írta 1930-ban Kogutowicz Károly. Filep István református lelkész (1858) szerint „Ezen rácz szó: Zselicza magyarul annyit tesz, mint kies, ékes, kellemes.”

Győrffy György a „zselezo”, vasat jelentő, szláv szóból származtatja.

Lehmann Antal szerint azonban „a Zselic nem mesterséges, hanem a nép nyelvében ma is élő tájnév” és a „zselod” vagy „zselud” makkot jelentő szláv szavakból ered.

Ugyanis az „in silva seliz” (zelez, selez) latin kifejezés, amely azt jelenti, hogy makkoltató erdőben, makkot termő erdőben, makkerdőben.

Valószínűnek látszik tehát, hogy a „Zselic” név összefügg a tájegység azon jellegzetességével, hogy a zselici erdők ősidőktől fogva a makkoltató sertéstartás ismert területei voltak – írja a szerző.

**Folyamatosan vásárolunk
HULLOTT
SZARVASAGANCSOT
a legmagasabb áron.
OSSO Kft., Budapest
Raktár:
7342 Mágocs, Kültelek 22.
Tel.: 06-30/251-1291**

Bosznia és Hercegovina erdőgazdálkodása

Mint tanácsadó közel egy évet töltöttem Bosznia és Hercegovinában. Feladatom a Bosznia és Hercegovina erdőgazdasági projekt keretében a privatizációval és szervezetiépítéssel kapcsolatos tanácsadás volt. A projekt pénzügyi háttérét a Világbank és az EU biztosítja. Amint énnekem egy évvel ezelőtt nem volt, úgy gondolom most sok kollegámnak ma sincs bővebb ismerete erről az országról és erdőgazdálkodásáról. Ezért talán nem érdektelen tapasztalataimat közreadni az ország az erdőgazdálkodásáról, hisz történelmünk és erdészeti szakmai hagyományunk sok tekintetben közös és valószínűleg az is marad a jövőben.

Valamennyi leírás, jelentés úgy kezdődik, hogy „a háború következtében, ...” Igen, nagyon súlyos polgárháború dúlt az országot majd három éven keresztül, 200 ezer halottal, és több mint 1 millió elűldözöttel. A borzalmakra nemcsak a lépten-nyomon szembetűnő romok emlékeztetnek, hanem szinte minden beszélgetés. Ebből mi nem sokat érzékeltünk odahaza, pedig a pokol határainktól nem messze lángolt.

Általános helyzetkép

Az itteni helyzet és a jelenlegi erdőgazdálkodás megértéséhez néhány alapvető ténytet tudni kell. Bosznia és Hercegovina a Daytoni békeszerződés alapján ma nemzetközi felügyelet és irányítás alatt áll. Jelentős nemzetközi haderő állomásozik az országban. Alapvetően három nemzetiség él itt együtt, a bosnyák, a horvát és a szerb. A háború befejezése óta az ország két ún. entitásból áll, a Szerb Köztársaságból (itt túlnyomóan szerb nemzetiség él) és a Bosznia és Hercegovina Államszövetségből (bosnyák és horvát nemzetiség lakja). A jelenlegi belső határok a háború végére kialakult frontvonalakat követik. A BH Államszövetség 10 kantonra tagolódik, a Szerb Köztársaságban nincsenek kantonok. A belső határok átjárhatók, általában csak a feliratok alapján lehet megállapítani, hogy melyik entításban járunk (a Szerb Köztársaságban elsősorban a cirill ábécét használják).

Az erdőgazdálkodás szervezete is tükrözi a kialakult helyzetet. Mindkét entitásnak külön erdőtörvénye, külön mezőgazdasági, vízgazdálkodási és erdészeti minisztériuma van. A jelenleg érvényben levő erdőtörvények a háború alatt születtek.

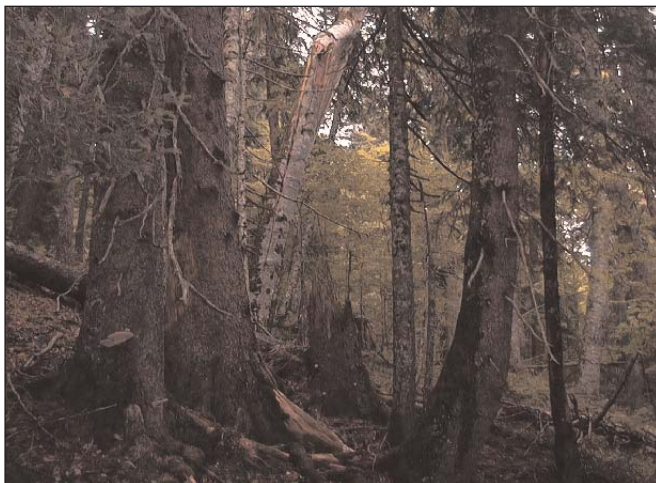
A BH Államszövetség szövetségi szintű törvényét nem minden kanton fogadja el. E sajátos helyzet oka az Alkotmány eltérő értelmezése. A BH Államszövetség Alkotmánya ugyanis úgy rendelkezik, hogy „a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásért mind az Államszövetség, mind pedig a kantonok egyaránt felelősek”. Ezt több kanton úgy értelmezi, hogy kizárólagos felelősséggel rendelkezik az erdők felett. Ezek a kantonok saját erdőtörvényt alkottak, és azt tartják érvényesnek. A jelenlegi helyzetet csak egy mindenki által elfogadott államszövetségi erdőtörvény fogja feloldani. A Szerb Köztársaságban az erdőtörvénnyel ilyen problémák nincsenek.

A Szerb Köztársaságban egy állami tulajdonú erdőgazdaság működik, a „Srpske-ume” Állami Vállalat (a „-ume” szó erdőt jelent). Centralizált és integrált szervezet, még hatósági jellegű feladatokat is ellát. Korszerűsítése, a piacgazdaság követelményeinek megfelelő átalakítása jelenleg folyik. A BH Államszövetségben bonyolultabb a helyzet, itt alapvetően három állami erdőgazdaság (csak a rövidítést írom le az egyszerűsége kedvé-

ért), a BH -ume, -ume HB és a HB -ume uralja a terepet.

A BH -ume Sarajevo székhellyel, az államszövetségi törvény által valamennyi állami tulajdonú erdők használatára jogosult állami vállalat. Az erdők használati jogát a kanton és helyhatósági szinten működő erdőgazdaságoknak szerződéssel adja át. A cég és a vele szerződéses viszonyban álló gazdaságok elsősorban bosnyák érdekeltségűek. Az -ume HB székhelye Mostarban van, és a horvát érdekeltségű területek egy részét fedi le. A HB -ume szintén horvát érdekeltségű, székhelye Kupres, tevékenysége egy kantonra terjed ki. Tervezik a két utóbbi vállalat összevonását (korábban is egy céget alkottak). Tehát, a helyzet nem egyszerű, és ezt tovább bonyolítja a nemzetiségek közötti állandó feszültség.

Egy erdész beszámolót azonban leginkább azzal kell kezdeni, hogy

Bosznia és Hercegovina Európa egyik legjobban erdősült országa, területének 53 %-át borítja erdő. Talán csak a Száva menti sík vidéken és a kopár karszton nincs nagy területen összefüggő fás vegetáció. Az erdőgazdálkodás komoly hagyományokkal rendelkezik, gyökerei az Osztrák-Magyar Monarchia idejére nyúlnak vissza. Az ország erdőgazdasága és faipara a korábbi Jugoszlávián belül is fejlett volt. A nagy értékű faállományok jó alapot biztosítottak a fűrészipar, a lap- lemezipar és a cellulóz- papírpár számára. A bútorgyártás is fejlett volt abban az időben.

Az ország gazdaságában az erdőgazdálkodás és a fűrészipar jelenleg meghatározó, mivel más iparágak alig-alig működnek. Megszűnt a cellulóz- és papírgyártás, a bútoripar és a lap- lemezipar csak jelentéktelen mértékben termel. A fűrészipari kapacitás megoszlik a nagyméretű állami vállalatok és a kisléptékű magánvállalkozások között. Az erdőgazdaság és fűrészipar ugyanakkor szociális szerepet is betölt, a munkaerő létszáma helyenként többszöröse a szükségesnek. A rendezetlen állapotok miatt a faiparban a fekete és szürke gazdaság egyes becslések szerint jelentős mértékű.

Néhány adat

Az utolsó megbízható statisztikai adatok 1991-ből származnak, azóta erdőleltár nem készült és összefogott erdőtervezés sem volt. Emiatt adatokat mélységében és teljességében nem is ismertetek.

Az erdőterület (erdő és erdőföld) nagysága 2710 ezer ha. Az erdők 95 %-a természetszerű erdő, amiből 37 % a tűlevelű, 63 % a lomblevelű állomány. A gazdaságilag hasznosítható erdő 1 292 hektárt borít, amiből 390 ezer ha bükk, 586 ezer ha jegenyefenyő-luc-bükk vegyes állomány, 94 ezer ha fekete- és erdeifenyves, 106 ezer ha kocsánytalan tölgy. A gazdaságosan nem hasznosítható erdők 915 ezer hektárt tesznek ki, ebből 236 ezer ha a bükk és 163 ezer ha a kocsánytalan tölgy-állomány. Jelentős a kopár terület, 500 ezer ha, amiből 392 ezer ha alkalmas erdősítésre.

A ma ismert adatok bizonytalanok. Ennek oka, hogy az erdők adattárát az utóbbi évtizedben nem korszerűsítették,

és nem ismert teljes mértékben a háború okozta kár sem (illegális kitermelés, tűz, szúkárosítás stb.). Az erdők felmérését és művelését ugyanakkor nehezíti a nagy kiterjedésű aláaknázott terület, ez egyes becslések szerint a teljes erdőterület mintegy 20-25 %-át érinti. Ezek a területek ma megközelíthetetlenek és nincs sok remény arra, hogy a közeljövőben a teljes aknamentesítés megtörténjen. (A taposóaknákat ugyanis műanyagból gyártják, fémdektorral nem lehet megtalálni).

Európa fakitermeléséből az ország 1,6 %-kal részesedik, a lombos fajok esetében ez az arány 5 %. A fakészlet és a fakitermelés lehetősége az alábbiak szerint alakult 1991-ben (ezer m³):

Fafaj	A szálerdők fakészlete	Becsült éves növekedék	Éves fakitermelési lehetőség
Fenyőfélék	129 465	3 997	2 520
Lombos fafajok	177 900	4 387	3 542
Összesen	307 365	8 384	6 062

A jelenlegi fakitermelés fafaj-csoportonként az alábbi (ezer m ³):				
Fafaj	1996	1997	1998	1999
Fenyőfélék	906	1 270	1 437	1 776
Lombos fafajok	1 221	1 533	1 539	1 669
Összesen	2 127	2 803	2 976	3 445

Az adatok részben tényeken, részben becslésen alapulnak, és az illegális fakitermelés mennyiségi számai sincsenek feltüntetve. Mindenesetre látható, hogy az 1995-ben befejeződött háború óta a fakitermelés volumene nő, de a hivatalos adatok szerint még nem éri el az 1991-ben megállapított lehetőséget.

Az elmúlt századok során rengeteg erdő degradálódott. Érdekes és figye-

lemreméltó, hogy a Monarchia idején (1878-1914) az egy hektárra eső fakészletet 400 m³ felettire becsülték. Ma ez az érték 250 m³ körül mozog. Pontosabb adatot a most induló erdőleltározás fog majd adni.

A faárakat központilag határozzák meg, esetenként több éves árakkal dolgoznak. A fakeskedelem csak kis mértékben követi a piaci folyamatokat.

Jellemző a fűrészüzemek hatalmas mértékű tartozása az erdőgazdálkodók felé. Az adósságkezelés korábban ismeretlen fogalom volt, de most, hogy a tartozások megrendítettek egy-két céget, az erdőgazdaságok nagyobb gondot fordítanak kintlevőségeikre.

A rönkfa-export a korlátozások miatt gyakorlatilag tilos a hazai fűrészüzemek alapanyag-ellátása érdekében. A fűrészáru-export azonban jelentős hányadot képvisel a külkereskedelmi mérlegben.

Az erdőgazdálkodásról

Az erdőterületekre a változatosság a jellemző. A földrajzi, geológiai és klimatikus adottságok miatt az erdőtípusok szinte teljes tárházát megtalálhatjuk. A legértékesebb erdőállományok elsősorban a Dinári-Alpok vonulatain és a szlávóniai területeken találhatók.

A tervszerű erdőgazdálkodásnak komoly hagyományai vannak. Erdőleltározás, 10 éves üzemterv, éves tervek és a szakemberekkel szemben támasztott követelmények hagyományosan alapvető szempontok. Az erdőnevelésre és az erdőhasználatra a természetközeli eljárások a jellemzőek. Mind a tűlevelű, mind a keménylombos és vegyes állományokban általános a szálalás és a természetes felújítás. Általában 10 évenként térnek vissza egy adott állományba. Végvágás és tarvágás csak kivételes esetben fordul elő. Személyes tapasztalatom, hogy a lombos állományokban, és ezen belül is elsősorban a bükkösökben, a szálalás következtében szinte minden fa sérült (ágtörés, törzs- és tőcsérülések). A jelölést csak megfelelő képesítéssel rendelkező erdőmérnökök végezhetik.

Különleges feladatot jelent a kopár területek beerdősítése. A karsztvidék pionírfája természetesen a feketefenyő. Igen komoly károkat okoz a tűz, ami hatalmas területeken megsemmisítheti az évtizedes munkát.

A vadgazdálkodás és a vadászat jelentősége csekély. Ennek főleg az lehet az oka, hogy a vadlétszám alacsony. Nem ritka a medve, a farkas, a hiúz, a süketfajd, és zerge is előfordul a magasabb hegységekben.

A természetvédelemről

A természetvédelem intézményi rendszerre nem olyan fejlett, mint Magyarországon. Az erdőterületnek csak elhanyagolható része védett annak ellenére, hogy természeti értékek szinte mindenhol találhatók. Jelenleg két nemzeti park működik, és a Világbank támogatásával újabban kialakítását tervezik. Külön említést érdemel a Sutjeska Nemzeti Park a Szerb Köztársaság területén. A 17 ezer hektáros parkon belül található Európa talán legnagyobb (1400 ha) és valódi őserdeje, a Perusica. Ebben az érintetlen erdőben a lucfenyő és a jegenyefenyő dominál, nem ritkák a 45-50 m-es magasságot meghaladó példányok. A sziklaszirteken és sziklafalakon csodálatos, sokszor több száz éves feketefenyő egyedek és állományok díszlenek. Megkapó és lenyűgöző vidék.

Érdeemes odalátogatni

A cikk lehetséges terjedelme miatt mindenről beszámolni nem lehet. Ezzel a néhány mondattal igyekeztem tömör képet adni az ország erdőgazdálkodásáról. Aki vadregényes tájakat, szép erdőket, természetföltöltött erdőgazdálkodást akar tanulmányozni, annak érdemes el látogatni Bosznia és Hercegovinába. Az ott élő, igen felkészült és szakmaszerető erdész kollégáink biztosan örömmel fogadják az odalátogatókat.

Szakkönyvkiadás

A Mezőgazdasági Könyvhónap keretében egyetemünk könyvtára és a soproni „Cédrus” Könyvesbolt szervezte meg a kiadók, szerkesztők, olvasók találkozóját. A majd száz hallgató előtt *Lelkes Lajos*, a Mezőgazda Kiadó igazgatója tartott rövid tájékoztatást a szakkönyvkiadás eredményeiről, gondjairól, felada-

tairól. A hallgatók főképpen a kiadványok árával kapcsolatos véleményüknek adtak hangot. A könyv- és lapkiadás soha nem tartozott a nagy haszonnal kecsegtető vállalkozások közé, így csak abban reménykedhetünk, hogy az egyes szaktárcák fokozott támogatással csökkentik a diákság ezirányú gondjait.

Faanyag-nyilvántartás a XXI. században

Vonalkódos terméknyilvántartás az erdőgazdálkodásban

Napjainkban, amikor az informatika áttörő erejű forradalmát éljük, és már a mindennapjainkban is segítik életünket és munkánkat ennek a fejlődésnek az eredményei, egy kívülállót bizonyára alaposan meglepne, hogy kerületvezető erdészeinknek milyen mennyiségű manuális adatfeldolgozási és kiértékelési munkát kell (nagy részben a tő mellett) elvégezni.

Az elmúlt 8-10 év alatt jelentősen megváltozott az erdők tulajdonosi és ehhez kapcsolódóan kezelési szerkezete is. A tulajdonosok számára a hatékonyság, és költségtakarékosság vált elsődleges szemponttá. Ezeknek az elvárásoknak a terepi munka során csak úgy lehet megfelelni, hogy az ésszerű korlátokon belül, a lehető legkorszerűbb megoldásokat alkalmazzuk. A felmerülő komoly feladat megoldásához a **NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Rt.**, mint állami tulajdonú erdők kezelője a **Vonalkód Rendszerház Kft.-t** (VRH Kft.) kereste meg fejlesztő partnerként.

Miért kell a rönkre vonalkód?

A kezdeti célkitűzésünk kiindulási pontja az volt, hogy az erdőben keletkező és általában ott is raktározott igen értékes termékeinkről rendelkezni egyedi adatokkal (A későbbiekben minden termékünkéről, és minden készletezési helyről akartunk ilyen módon „tudni”).

Az egyedi azonosítás segíthet:

- az értékesítésben (a vevő pontosan azt kapja, amit kér),
- a faanyag útjának nyomon követésében (lopások gátja),

– a reklamációk szabatos kivizsgálásában,

– növeli a technológiai rendet (ISO 9002)

– a faanyag eredetének igazolásában (FSC, PEFC)

– a raktár ellenőrzésekben (pontosítás, gyorsítás)

– a fafeldolgozásban maga után vonhatja a veszteségek csökkentését, segít a rönkosztályozásban.

Amikor azonban megjelöltük egy számozósítóval az értékes rönköt, megjelent az ehhez kapcsolódó óriási adminisztrációs feladat a raktárkönyv vezetésében, a kiadások bizonylatainál, és a termék könyvelésében. Természetesen az óriási többletfeladat több hibával is terhelt, elsősorban a többszörös adatbevitel miatt. Ezért ki kellett alakítani **egy komplex készletnyilvántartó rendszert, digitális terepi adatrögzítővel és szoftverekkel, rönkjelölő rendszerrel. A rendszer neve:**

„HARKÁLY” VONALKÓDOS KÉSZLETNYILVÁNTARTÁS

A rendszer jellemzői:

– A rendszer nem számítógépes szakembereknek készült, így a program egyszerű, felhasználóbarát, rugalmasan tovább fejleszthető, nem eszközfüggő,

– a terepi adatgyűjtő, nyomtató bírja az időjárási szélsőségeket, kezelése könnyű,

– a vonalkódot hordozó műanyag címke anyaga, rögzítése szintén időtálló, felhelyezése a rönkre egyszerű, az eddigi gyakorlathoz hasonló,

– a terepen könnyen gyorsan előállítható bármilyen bizonylat,

– az adatok felvitele után automatikus a köbözés valamennyi választékra,

– a raktári adatok a könyvelési programoknak átadhatóak (egyszeres adatbevitel).

Hol térülhet meg, és mikor egy ilyen nagy informatikai beruházás?

A kérdésre kissé nehéz a válasz, hiszen a szkeptikusok ilyenkor azt gondolják: „Valahogy eddig is megvoltunk, ha egy kicsit döcögött is a szekér”. Mégis van néhány azonnal jelentkező kézzel fogható eredmény, költségmegtakarítás, emellett pedig rendkívül sok közvetetten jelentkező pozitív hatást is gyakorol a rendszer bevezetése a gazdálkodásra.

Az első hatás az erdész munkaidejében jelentkezik, hiszen más, a készletkezelés adminisztratív feladatainál esetlegesen fontosabb szakmai munkákra szabadul fel idő. Ez mérhető, eddigi tapasztalataink szerint **havi mintegy 30 munkaórát** jelent egy vágásokkal megfelelően terhelt erdész esetében. De felszabadul idő a faanyagkönyvelésben is a korábbi manuális adatbevitel elmaradása miatt. Ez havi **8-10 munkaórát** eredményezhet. Mindennek az a következménye, hogy ezek a fennmaradt idők tartalmas szakmai munka elvégzésére fordíthatók! Természetesen ezenkívül rengeteg **közvetett eredménnyel** is jár:

– Növekszik a készletnyilvántartás pontossága,

– a készlet naprakész ismerete értékesítési előnyökkel járhat,

– gyors, pontos kiadás, bizonylatolás,

– azonnali készletkontroll bármely felhasználó számára,

– reklamációk, lopások kivizsgálása,

– faanyag-eredet tanúsításban a származás precíz igazolása,

– rönkosztályozás, lehetőséget ad a veszteségek minimalizálására a fafeldolgozásban.

2001. január 1-től a **NYÍRERDŐ Rt. Nyírlugosi Erdészetének** valamennyi kerületében vonalkódos felvétellel történik a rönk és kivágás azonosítása. Az új rendszer bevezetését a kezdeti nehézségek ellenére valamennyi erdészünk szívesen fogadta, hiszen az adminisztrációs

KÖZPONT:

1034 Budapest, Szőlő u. 8,
Tel.: (1) 436-7575, Fax: (1) 436-7555

KIRENDELTSÉGEK:

4029 Debrecen, Cegléd u. 11.,
Tel./fax: (52) 452-142
9700 Szombathely, Söptei út 10.,
Tel.: (94) 510-657, Fax: (94) 510-658

munka terén (a fent elmondottak miatt) jelentős könnyebbéget jelent. Bármilyen szoftver probléma könnyen kikerülhető volt, hiszen a sorszámot is tartalmazó vonalkóddal az egyedi felvételezés az eddig megszokott módon is történhetett, így biztonságot adott. Ilyen jellegű szoftver probléma szerencsére nem fordult elő.

A rendszer további fejlesztésére is határozott elképzeléseink vannak. Az informatikusok megvalósíthatónak tartják azt az igényt, miszerint a terepi adatgyűjtő a faállományok élő fakészletének meghatározásánál is eredményesen alkalmazható lenne, sőt telefonos kapcsolat segítségével az adatok tetszés szerinti időpontban továbbíthatók akár a NYÍRERDŐ Rt. központi rendszeréhez.

Elmondható, hogy a rendszer működik, fejlesztési stádiuma megfelel eddigi céljainknak. Jelenleg a többi csoportosan közbözőndő választékokra is kiterjedő szoftverfejlesztés van folyamatban.

2002. évben megkezdjük a **NYÍRERDŐ Rt. Baktalórántházi Erdészeti-**nek felszerelését a szükséges technikai eszközökkel és a betanítás után, már idén elkezdődött a rendszer üzemszerű használata ebben az erdészetben is. Ezzel egy időben a **Vonalkód Rendszerház Kft. megkezdte a rendszer kereskedelmi forgalmazását.**

Ez a dokumentum az Európai Közöség pénzügyi támogatásával készült. A benne foglalt nézetek a Vonalkód Rendszerház Kft. nézetei, és ezért semmiképpen sem tekinthetők az Európai Közöség hivatalos állásfoglalásának.

Japán erdeiről és erdőgazdálkodásáról

4. rész

A japán erdők birtok- struktúrája, gazdálkodási formák, magánerdő- gazdálkodás

Japán 25 millió hektáros erdővagyonával három fő tulajdonosi szektor között oszlik meg, ezek: az állam 31%-os, az önkormányzatok és egyéb közösségi erdők 11%-os, és a magánszektor 58%-os részesedéssel. A részletes tulajdonmegoszlást a 2. táblázat mutatja.

Az ország jelenlegi birtokszerkezetének kialakulása a 19. század második felére, a Meidzsi-korszakra tehető (1868-tól). Ekkor hajtották végre ugyanis azt a földreformot, melynek során a feudális urak nagybirtokai kiosztásra kerültek magán és közösségi tulajdonokba. Hokkaidó erdeinek 1947-es, a Halászlati-, Mező- és Erdőgazdasági Minisztérium (Nóriniszuiszansó) kezelése alá vonásával megtörtént az utolsó lényegesebb átalakítás.

Az **állami erdők** több, mint 97%-a (7,6 millió hektár) áll a legnagyobb japán erdészeti vállalat, a Halászlati-, Mező- és Erdőgazdasági Minisztériumhoz tartozó Állami Erdészeti Vállalat (Rinjacsó) kezelése alatt.

Az **állami erdők** főként az ország északi (Hokkaidó, Tóhoku) és hegyvidéki területein összpontosulnak, a már tárgyalt történeti okok miatt. A jórészt talaj-, vízkészlet-, vagy egyéb védelmi

erdők mellett a fatermesztési funkció jelentősége elenyésző; a teljes állami erdőterület 57%-a (1998) védelmi rendeltetésű. Ha a védelmi rendeltetésű erdők arányát a másik fő tulajdonosi csoportban vizsgáljuk, ami 29% (1998), akkor láthatjuk, hogy a fatermesztés súlypontja a magánszektorban van. A védelmi rendeltetésű erdők 68%-a a felszíni vizek, 22%-a a talaj, 7%-a pedig az egészség megőrzését célozza.

Az utóbbi években az állami erdészeti politika nagy változásokon ment és megy keresztül Japánban. Elég ha a védelmi erdők arányának változását tekintjük (1955-ben kevesebb, mint 10% volt, míg ma közelíti a 60-at), láthatjuk, hogy az ökológiai szempontok egyre jobban érvényesülnek, már ami az elsődleges rendeltetéseket illeti.

Ahogy a társadalomnak az erdőkincs kezelésével kapcsolatos elvárásai megváltoztak, úgy kellett az állami erdészeti politikának is új profilt találnia. Ma az állami szektor elsődleges feladata a Japánban óriási problémát jelentő eróziós károk megelőzésével, illetve helyreállításával kapcsolatos tevékenységek ellátása (kép). Újabban az üdültetési és oktatás-nevelési funkciókra is komoly hang-

Az esős évszakban (baiú) és a tájfunok idején jelentősek az eróziós károk, Japán Déli-Alpok, Naganó

súlyt fektetnek; számtalan példát lehet látni, ahol a táborokon, a laikusok számára szervezett erdőgazdálkodói tanfolyamokon és versenyeken keresztül próbálnak meg párbeszédet folytatni a lakossággal. Egyre egyértelműbbé válik: az erdő nem az erdőgazdálkodóé, hanem a lakosságé.

2. táblázat: Az erdőterület megoszlása a különböző tulajdonosi csoportok között

Tulajdonosi csoportok	Ültetett erdők	Természetes erdők	Vágás- és egyéb területek	Összesen
Állami erdők	2 446	4 738	660	7 844
Az állami erdészeti igazgatóságok kezelése alatt álló erdők	2 417	4 608	622	7 647
Állami erdők	2 315	4 604	612	7 531
Megbízási szerződés alapján az állam által telepített és kezelt magántulajdonban lévő erdőterület	102	4	10	116
Egyéb állami szervek kezelése alatt álló erdők	29	130	38	197
Közösségi erdők	1 209	1 433	88(5)	2 730
Prefektusi erdők	477	703	16	1 196
Önkormányzati és egyéb közösségi erdők	732	730	72(5)	1 534
Magánerdők	6 743	7 211	618(147)	14 572
Összesen	10 398	13 382	1 366(152)	25 146

Megjegyzés: Az értékek 1000 ha-os egységben vannak megadva
A (...) -ben megadott értékek a bambuszként nyilvántartott területet jelentik

Persze a profilváltás nem ment vér nélkül. Az erdészeti igazgatóságok területi összevonása és a létszámleépítés nem volt elkerülhető.

A **közösségi erdők** földrajzilag a nagy blokkokból álló állami és a felaprózódott magánerdők közé ékelődve helyezkednek el, vertikálisan is többé-kevésbé elkülönülve.

A két főbb csoportot a prefektusi és a prefektusi szint alatti (metropolis, város, falu stb), önkormányzati kezelésben lévő erdők alkotják. Rendeltetésük a közösségi funkciók betöltése és a vidékfejlesztés, amint azt a Nagano-Prefektus Erdészeti Statisztikai Évkönyve (1998) állítja.

A nyilvántartás a közösségi erdők közé sorolja még az egy állami beruházással létrehozott vállalat, a *Midorigen-kódan*, által kezelt erdőket is. Működési feladata az egyébként más művelésre alkalmatlan területek feltárása, beerdősítése és kezelése. Ma a legnagyobb erdőtelepítéssel foglalkozó cég Japánban a magánszektoron kívül.

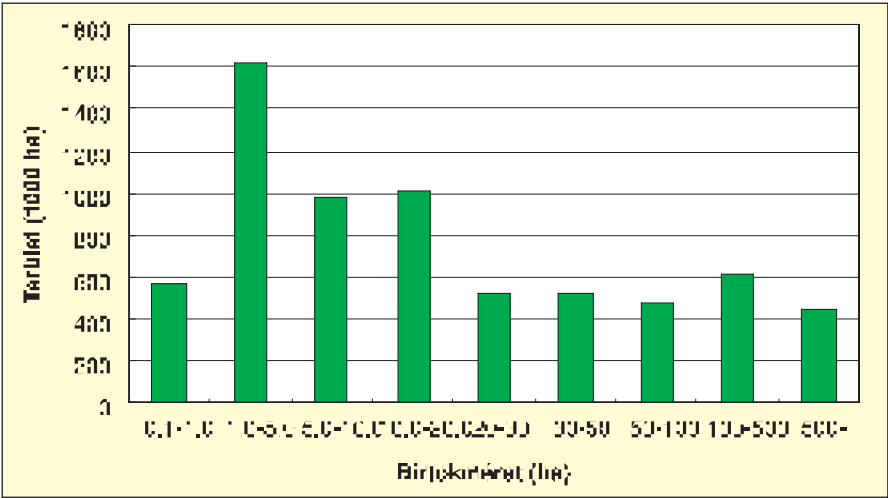
A mesterséges erdők területének 65%-a (6,7 millió ha), élőflakészletének pedig 74%-a (1,4 milliárd m³) magántuladonban van. A **magánerdők** nemzeti erdőgazdálkodásban betöltött szerepének súlya még egyértelműbb, ha a teljes japán faanyagtermelésben való szintén 74%-os (14,4 millió m³) részesedését vesszük figyelembe. És ez a részesedés a jövőben csak nőni fog, ha az állami szektorban végbemenő változásokra gondolunk. Nem túlzás tehát azt állítani, hogy a japán fatermesztés volumenének és minőségének jövője a magánszféra gazdálkodási helyzetének alakulásától függ.

Japánban a magánerdő-tulajdon alapegysége a *rinka*, amit erdőbirtokkal rendelkező családként vagy háztartásként lehet értelmezni. A statisztikákban is az egyéni tulajdonos helyett ezt a fogalmat találjuk (a két tagból álló ideogramma-kombináció első fele az erdőt, a második a családot vagy ott-hont jelképezi, míg a kettő együtt; „erdőben-erdőből élő”-t jelent).

A japán magánszektorban található, 0,1 ha-nál nagyobb birtokokkal rendelkező, 2,8 millió tulajdonos közül 2,5 millió a *rinka*, a maradékot a vállalatok, kolostorok és egyéb erdőbirtokos jogi személyek alkotják. A *rinka*-k több mint felének (64%) erdőn kívül mezőgazdasági területe is van. Ez természetesen nem jelenti feltétlenül azt, hogy a maradék 36% kizárólag az erdőből él; a legtöbben az erdőgazdálkodást csak keresetkiegészítésként folytatják.

3. táblázat. A *rinka*-k számának megoszlása a birtokméret alapján

Az erdőbirtok mérete (ha)	A <i>rinka</i> -k száma	Arány (%)
0,1-1,0	1 452 255	58
1,0-5,0	777 207	31
5,0-10,0	150 661	6
10,0-20,0	79 281	5
20-30	23 294	
30-50	14 664	
50-100	7 490	
100-	3 753	
Összesen	2 508 605	100

4. ábra. A magánerdők területi megoszlása birtokméret alapján

A *rinka* átlagos mérete 2,7 hektár. A japán magánerdő-birtokok elaprózottsága még szembeötlőbb, ha az 1 ha-nál, illetve az 5 ha-nál kisebb birtokokkal rendelkező tulajdonosok arányát vesszük figyelembe: az előbbi 58%, az utóbbi pedig 89% (3. táblázat). A magánerdők területi megoszlását a birtokméret alapján a 4. ábra mutatja.

Azt, hogy a magánszektorban mekkora területen folyik ténylegesen rendszeres erdőgazdálkodás, a rendelkezésre álló információk alapján, sajnos nagyon nehéz egzakt módon megítélni.

A statisztikai adatok tanúsága szerint az 1 ha-nál nagyobb erdőterülettel rendelkező *rinka*-k mintegy 1%-a (10 929 család) önállóan gazdálkodva az erdejéből él, míg 6%-uk az erdő kezelését teljes mértékben másra ruházza át (64 915 család). Joggal feltételezhető, hogy ezeken a területeken (a teljes magán-erdőterületnek durván 14%-áról van szó) rendszeres gazdálkodás folyik. Hogy a fennmaradó 86%-nyi magán-erdőterület mekkora hányadán folyik még gazdálkodás, azzal kapcsolatban csak sejtésekre lehet hagyatkozni. Egy dolog azonban biztos. A nagyobb erdőbirtokos tulajdonosok nagyobb arányban folytatnak rendszeres erdőgazdálkodást, mint a kisbirtokosok. Elég nagy

biztonsággal állítható, hogy akiknek 10 ha-nál kisebb erdőterületük van, csak elhanyagolható részük aktív. A helyzet a 20 ha-os határ felett némileg jobb képet mutat, de sajnos nem sokkal jobbat. Hogy ez miért van így, azt akkor érthetjük meg igazán, ha a társulási-gazdálkodási formák működését, illetve nem működését vizsgáljuk meg.

Legszebb fotóiból

rendezett kiállítást *Zétényi Zoltán* erdőmérnök újságíró.

A fél világot – vagy még annál is többet – bejárt fotós értő szemmel járta Kelet s Nyugat városait. Az FVM hatodik emeletén kiállított fényképeket remélhetőleg még viszontlátjuk. A tárlatot *Holdampf Gyula* elnökhelyettes nyitotta meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület Könyvtára

Anyagi termelést megfelelő színvonalon folytatni szellemi háttér nélkül nem lehet. Ehhez szükség van többek között korszerűen kiképzett szakemberekre, továbbképzésre, információáramlásra, szakkönyvekre, szaksajtóra. Az erdészeti szakemberek egyesületbe tömörülésének legfőbb célja – alapszabályokban rögzítetten – az volt, hogy Magyarország erdőgazdaságának érdekeit megóvja és előmozdítsa. E célok megvalósítására eszközként szolgált – többek között – a Pozsonyban székelő Magyar Erdész Egylettől átvett, zömében német nyelvű szakirodalom, majd az erdészeti magyar szakirodalom elindítása és fejlesztése, először saját szakkönyvek kiadása, alkalmas erdészeti munkák megírásának és kiadásának előmozdítása, erdészeti szakismeretek terjesztése, szakmai könyvtár alapítása, annak fenntartása és gyarapítása.

Könyvtárunk jelenlegi, mintegy 22 000 kötetes állományából 8000 kötet mű – ebből 6000 kötet archív anyag – és 14 000 részben kötött, jobbra fűzött publikáció és periodika.

A Könyvtár kialakítása a 150 éve az 1851-es esztendőben alapított, Pozsonyban székelő Magyar Erdész Egylet, illetőleg a 135 éve 1866-ban, Pesten létrejött, a magyar nemzeti szellemiséget képviselő, Országos Erdészeti Egyesület kézikönyvtárai összevonásával, részben egyes tagok önzetlen ajándékaiból, hagyatékból, az Egyesület által fedezett könyvvásárlásokból, másrészt az Egyesület szaklapja és az egyesületi kiadványok cseréjével történt.

Könyvtárunk kialakítását illetően talán nem érdektelen, hogy Egyesületünk

Riedl Gyula könyvtárvezető

megalakítása idejében hazánk államterülete 324 702 km² volt, amelyen 15 957 587 kat. hold erdő terült el, amely magában foglalta az állami (2 031 270 kat.h.), a törvényhatósági és községi (3 114 904 kat.h.), az egyházi (846 575 kh.), a közalapítványi (3406 kh.), a hitbizományi (899 722 kh.), a közbirtokossági

(1 576 574 kat. hold), a részvénytársasági (294 228 kat. hold.) gazdasági (üzemterv) terv készítésére kötelezett és 4 384 320 kat. hold gazdasági terv készítésére nem kötelezett erdőterület. Az e területeken munkálkodó erdészeti szakemberek (mintegy 1000 fő) egyesületbe tömörülésének célját fentebb ismertettük.

Tudnunk kell még, hogy amíg az er-

dőgazdaság érdekeit jogilag az 1879. évi XXXI. tc., az első erdőtörvény megalkotásáig, az 1770-ben Pozsonyban kiadott „A fáknak és erdőknek neveléséről és megtartásáról való” Mária Terézia rendelete, majd 1871-ben II. József császár rendelete az erdők kezeléséről, illetőleg 1876-ban I. Ferenc császári erdőrendészeti pátense szabályozta, addig magának az erdőgazdálkodásnak a szakmai követelményeit, gyakorlatát, a szakismereteket az abban az időben regionálisan és országosan kiadott szakirodalom, később az erdészeti tanintézetek, majd kutatási eredmények publikálása irányította.

Ebben a hosszú évtizedeket átívelő munkában, amíg a Könyvtár így kialakulhatott, voltak időszakok, amikor a könyvtár céltudatos fejlesztése rövidebb-hosszabb ideig szünetelt. Így az I. és II. világháború alatti és az azt követő években az általános gazdasági helyzet nem tette lehetővé a könyvvállomány jelentős növelését.

Jelenleg a Könyvtár gyarapítása tervszerűen folyik – az Egyesület anyagi lehetőségeihez mérten. Az egyik célunk az, hogy Könyvtárunkat kiegészítsük a II. Világháború után megjelent és megjelenendő hazai és külföldi erdészeti és ahhoz kapcsolódó szakkönyvekkel. A másik célunk az új elhelyezésben a Könyvtár minél nagyobb mérvű olvassóságát biztosítani, elősegítendő szakembereink szakmai önképzését.

Könyvtárunkhoz tartozik az Archív Levéltár (archív iratok) kezelése és – bár nem múzeumi szervezetségben – Egyesületünkhöz fűződő emléktárgyak megőrzése, folyamatos gyűjtése is.

A könyvtár története

Az 1851. június 30-án, Esztergomban megalakult Magyar Erdősz Egyesület székhelye Pozsonyban volt és irodái bérleményekben helyezkedtek el. Az 1867. december 10-i Rendes Közgyűlés elvi döntése volt, *Divald Adolf* előadásában, az alapszabályok módosítása. Előterjesztésének legfőbb kitétele, hogy az egyesület székhelyét Pozsonyból Pestre helyezi. Ugyanaz nap – a közgyűlés után – az Igazgató Választmány döntött a titkár Pozsonyból azonnali Pestre költözéséről is. A titkár abban az időben *Bedő Albert* volt.

A Választmányi Ülés határozata volt az is, hogy a titkár mondja föl a pozsonyi bérleményeket és készítse elő az átköltözést. *Bedő Albert* Pesten 2 szobás bérelt lakásban helyezkedett el, amelynek egyik szobája lakásként, a másik az Egyesület irodájaként szolgált.

Az Egyesület Pozsonyból Pestre költözése során bútorait, könyvtárát és irattárát bérleményekben helyezték el. A Könyvtár állománya ekkor mintegy 1000 kötet volt. A Könyvtár történetének második szakasza egybeesik az 1886. augusztus 1-én történt Alkotmány utcai székházunk használatbavételével. Az 1886. augusztus 11-i beköltözés alkalmával a könyvtárat már a székházépítéssel egyidejűleg megrendelt 17 db egyszerűen nemes vonalú szekrényben helyezték el. A könyvállomány ekkor már mintegy 2600 kötetre rúgott.

A Könyvtár rendszerezése, illetőleg elhelyezése könnyen áttekinthető volt, mivel szakterületek szerinti csoportosításban kerültek a könyvek egy-egy szekrénybe. Az Egyesület a Könyvtár kezelésére – erdőmérnök személyében – közvértőst alkalmazott.

Székházunk fokozatos elvételével – 1949-től – a szekrények nagy részét elvesztve, tulajdonképpen ömlesztve helyezték el a könyveket különböző helyiségekben. Ilyen állapotban került a Nyári Pál utcába, ahol az V. emelet szerkezete nem bírta el a nehéz szekrényeket, ezért a megmaradt 7 db. szekrény a pincében került elhelyezésre. A könyvállomány megmaradása a hadifogságból 1947-ben hazaérkezett *dr. Mihályi Zoltán* egyesületi titkárnak köszönhető.

1962-ben, az Egyesület Tözsdepalotába való átköltözésekor, a könyvállományt ruháskosarakban szállították, pontosabban *Nyírády Lajos* és *Riedl Gyula* cipelték át a Tözsdepalotába, ahol a megmaradt 7 szekrényen kívül egy zárt folyosóba beépített polcokon nyertek elhelyezést a könyvek.

A Tözsdepalotából való kiköltözése után, az Egyesület az Anker köz 1. sz. alá került. Itt a szobák mérete nem tette lehetővé könyvszekrények felállítását, így a Könyvtár szekrényeivel és az OEE egyéb bútoraival – *Tollner Györgynek*, az akkori Állami Erdő- és Vadgazdaság igazgatójának megértő támogatása révén – előbb egy üres erdészlakásban, majd éves ottlét után – mivel a lakást rendeltetésének vissza kellett adni – egy átalakított, betonozott alapú, volt istálló helyiségben került elhelyezésre.

Minden könyvtár fejlődése szempontjából elsőrendű és meghatározó szerepet játszik annak elhelyezése. Ennek a nagy múltú könyvtárnak Alkotmány utcai székházunk elvételéig elhelyezési gondjai nem voltak. Történetének legnegatívabb része az 1949-től, 1989-ig terjedő időszakra esik, amikor is többszörös költöztetéssel egyre méltatlanabb körülmények közé került. A volt Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Hivatala erdészeti célcsoportos beruházásokat akkoriban irányító munkatársa, aki ma az FVM Erdészeti Hivatala elnöke – *Barátossy Gábor* – és a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság vezetése messzemenő és megértő támogatásának köszönhetően költöztünk be Telkiből (Budavideki Állami Erdő – és Vadgazdaság) az újjáalakított Csillagvölgyi út 5-7. sz. alatti épületbe, amit 1989. október 11-én ünnepélyes keretek között, mint Erdészeti Információs Központ, illetve az OEE Könyvtára avattak fel.

Könyvtárunk itt végül oly sok hányattatás után méltó elhelyezést kapott és ki tudta alakítani rendszeres használatát és igénybevételét.

Gazdasági megfontolások miatt, a Csillagvölgyi épület eladásra került és a 2000. évben elkészült új Erdészeti Információs Központban (Budapest XII. ker. Budakeszi út. 91.) nyert újabb átköltöztetéssel elhelyezést a Könyvtár, amelynek elnevezése napjainkban az OEE elnökségének 24/2001. (dec. 12.) sz. határozata alapján „Wagner Károly Erdészeti Könyvtár”.

Költözés a Csillagvölgyből

1999 nyarán előbb *Barátossy Gábor* minisztériumi hivatalában, majd őszén Csillagvölgyben *Bakon Gábor* erdészeti vezető tájékoztatta *Riedl Gyula* könyvtárvezetőt arról, hogy épül majd egy új Erdészeti Információs Központ, amiben helyet kap az Országos Erdészeti Egyesület könyvtára is. *Bakon Gábor* megígérte, hogy messzemenő segítséget

nyújt majd a csomagoláshoz, a belső mozgatáshoz, szállításhoz és átpakoláshoz. A könyvtárvezető bejelentette az OEE főtitkárnak a kapott tájékoztatást. 2000 februárjában a könyvtárvezetőt *Huszar György* területrendező – aki a költöztetés lebonyolítására megbízást kapott – értesítette, hogy a csillagvölgyi épület összes helyiségét ki kell üríteni, mert az épületet április 19-ig át kell adni. Mint a kiürítés és költöztetés felelőse felkérte őt arra, hogy a könyvtár elköltözését segítse elő, jelezve, hogy abban a Pilisi Parkerdő Rt. Budapesti Erdészete, fizikai munkaerő biztosításával támogatást nyújt.

Ennek alapján a Könyvtár használatát még abban a hónapban beszüntették és megkezdődött, előbb az emléktárgyak, majd az archív iratok csomagolása. A könyvállomány nagyméretű dobozokba rakásához a könyvtárvezető már segítséget kapott és az folyamatos csomagolással összesen 677 dobozban került át új helyére.

Személyes kötődés a Könyvtárhoz

Riedl Gyula elődje 1959-ben *Nyírády Lajos* volt, az akkori ERDŐTERV igazgatója. Ebben az évben kérte fel *Riedl Gyulát* a Könyvtár ügyeinek vezetésére, mivel nagy elfoglaltsága miatt nem tudott azzal foglalkozni. A Könyvtár ekkor a Tözsdepalotában volt elhelyezve. Kérte a könyvállomány egyidejű rendezése mellett annak átvételét azzal, hogy javasolja az Egyesület akkori vezetésének a személycserét. 1960-ban merült föl a Könyvtárnak a tulajdonképpeni leltárba vétele, amit *Riedl Gyula*, az ERDŐTERV akkori igazgatóhelyettes-főmérnöke úgy oldott meg, hogy önkéntes felajánlással a műszaki rajzolóak közül brigádot szervezett és háromheti munkaidőn túli tevékenységgel könyvenként leltárba vették és kartonnal látták el a teljes állományt. Ennek alapján, 1961. októberi dátum lezárásával elkészítette a Könyvtár saját kezűleg legélt teljes körű katalógusát.

A katalógust az Egyesület szakosztályvezetői és helyi csoportjai is megkapták. *Riedl Gyula* 1962-ben elnökségi határozattal kapott megbízást a Könyvtár vezetésére. Meghirdetésre került az ERDŐ c. lapban a Könyvtár használata és nyitvatartási ideje is. Ő ebben az időben az Egyesület elnökségének tagja és a Szervezőbizottság elnöke volt. 1964-ben a METESZ elnökségébe is beválasztották. Itt felvetődött egy elnökségi ülés alkalmá-

val, hogy a tagegyesületek könyvtáraiból egy METESZ központi könyvtárat kell létesíteni. E tervet Riedl Gyula jelentette az Egyesület elnökének, aki természetesen ez ellen tiltakozását fejezte ki. A METESZ következő elnökségi ülésén, az akkori főtitkár, *Valkó Endre* – a korábbi elnökségi ülés határozatát ellenőrizve – kitért a könyvtárak helyzetére, amikor is Riedl Gyula bejelentette, hogy az OEE Könyvtárát nem bocsátják a tervezendő központi könyvtár rendelkezésére. Ebből viharos vita keletkezett, ami azzal zárult, hogy amennyiben a Könyvtárat az OEE-től elveszik, úgy az Egyesület kilép a METESZ-ből. Ezen bejelentést természetesen nem vette jó néven a METESZ elnöksége, de végül is a Könyvtár megmenekült a beolvastástól.

Veszélybe került a Könyvtár sorsa házon belül is, 1958-ban, amikor – a Titkárság akkori dolgozói, mind METESZ alkalmazottak – ki akarták cserélni modern bútorokkal az irodák helyiségeit, az eredeti szekrényeket, bútorokat elavult, ócska bútordaraboknak minősítve. Feltették az éppen jelenlévő Riedl Gyulának a kérdést, hogy ebben az esetben a könyvek hol lesznek elhelyezve, aki erre kijelentette, hogy ezekből a szobákból egyetlen régi bútor és szekrény sem tűnik el, és ha ez nem tesszik forduljanak elgondolásukkal az OEE elnökéhez, illetve főtitkárához. Természetes volt, hogy a vezetők sem egyeztek bele a régi bútorok cseréjébe s az így megmenthetők voltak.

1959-ben, mikor Riedl Gyula a Könyvtárat átvette, az egyik szekrény mélyén összecsavarva, csomagolópapírba kötve talált egy térképnek jelzett göngyöleget. A Könyvtár rendezése során felbontotta és akkor vette észre, hogy ez nem térképet tartalmaz, hanem *gróf Tisza Lajos*,

illetve *báró Tallián Béla*, volt egyesületi elnökök, életnagyságú festményeit. Tekintettel arra, hogy ezen festmények – különösen Tallián Béláé – díszmagyarban ábrázolta az alakot és abban az időben gr. Tisza Lajos az akkori politikának nem volt kegyeltje, a két képet a Könyvtár költöztetésével együtt Budakeszire is kivitte. Félte a festményeket a további töredezettségtől és sérüléstől vakrámát készített és arra felfeszítve a két képet a szekrények mögé helyezte el. Ezek a festmények 1989-től már láthatóak voltak a Csillagvölgyben. A festmények a mai napig vakrámákon feszülve restaurálásra várnak. Gróf Tisza Lajos portréját *Stettka Gyula*, Benczur Gyula tanítványa és iskolájának adjunktusa, 1888-ban egyesületi rendelésre 800 koronáért készítette el az 1886. december 12-i ünnepélyes házavató közgyűlés határozata alapján.

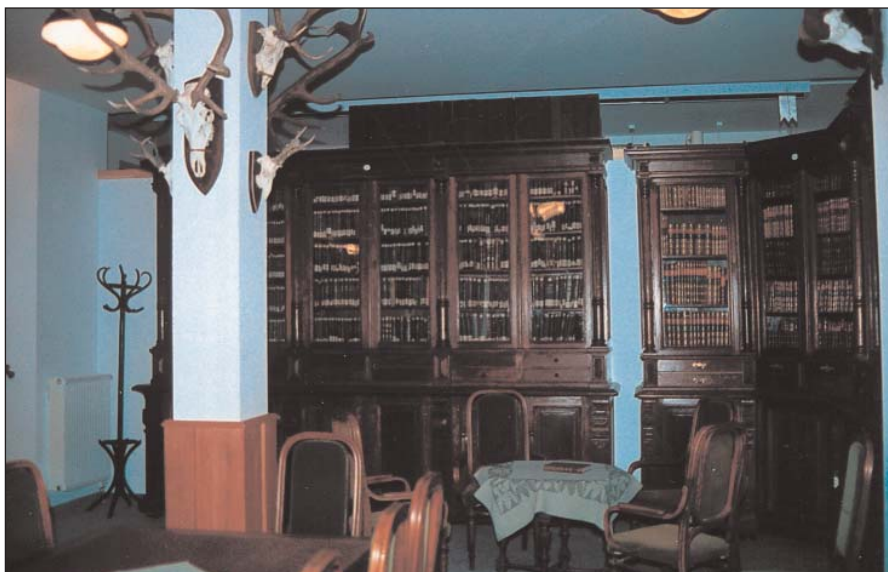
Báró Tallián Béla festménye érdekes módon készült el 1932-ben. Az OEE 1932. május 3-án tartott rendes közgyűlésén ügyvezető *Bíró Zoltán* bejelenti, hogy a néhai Persián által bérelt lakás bérlői, Persián gyermekei, már 800 pengő házbérrel tartoznak, fizetni nem tudnak, – ezért a lakást felmondta és a bútorokat lefoglaltatta. A lakbértartozás törlesztésére Persián festőművész nő leánya, *Persián Erzsébet* felajánlotta, hogy az Egyesület két volt elnökének, báró Tallián Bélának és *báró Ghillány Imrénének* a képét olajfestményben 300 – 300 pengőért elkészíti. Az igazgatóválasztmány a javaslatot elfogadta. Így került birtokunkba báró Tallián Béla portréja. Hogy megfestették-e a másik ígért portrét, arról nincs tudomásunk.

Egyesületünk Könyvtárának gyűjteményéhez tartozik az Erdészek Zászlaja. Ennek kalandos története van: 1926-ban az egyik igazgató-választmányi ülésen

A csillagvölgyi épület

Czillinger János erdőfelügyelő, választmányi tag, felvetette, hogy a meglehetősen széttagolt magyar erdészetben az erdészeknek nincs érdekvédelmi testülete. Javasolta az erdészek (erdész altisztek, segédszemélyzet) szervezett összefogását, egyesületbe tömörülését. Az Erdészeti Egyesület addig ugyanis az erdőmérnökök egyesülete volt, oda az erdészek csak 1948-tól kapcsolódtak be. A felvetés eredményeként 1926. június 30-án Esztergomban, az Erdészeti Szakiskolában megalakult a MEVME, azaz a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete. Ez az egyesület készített 1938-ban, az Eucharisztikus Világkongresszus évében egy apácák által hímzett gyönyörű zászlót, amelyet 1938. május 7-én Budapesten a Szent István bazilikában szentelt fel *Bayler István* plébános és a Kálvin téri templomban áldotta meg *Murakózy Gyula* református esperes. A zászlószentelésen az Országos Erdészeti Egyesület is képviseltette magát. Az 1972. évi OEE közgyűlés alkalmával, Tatán, a rendező Tatai Erdőgazdaság igazgatója, *Végvári Jenő* szobájába hívta Riedl Gyulát és elmondta, hogy az Erdészek Zászlaját eddig őrizte, s most átadná az OEE-nek további megőrzésre, tekintettel arra hogy a MEVME a háború során automatikusan megszűnt. Riedl Gyula a zászlót átvette, az OEE elnökének bemutatta, aki köszönőlevélben méltatta a zászló megővését, ajándékozását Végvári igazgató felé. Tekintettel arra, hogy a zászlón a koronás magyar címer – még az 1915. évi – és a jelmondata „Istenfélelem, szeretet, munka erre tanít bennünket az erdő örök bölcselése!” volt kihímezve, nem volt célszerű abban az időben sem mutogatni, sem tárolóban elhelyezni, el

kellett zárni. Ez a zászló 1989 őszén a csillagvölgyi Könyvtár üvegsekrényébe helyezetten vált közkinccsé.

A Thonet székek története

Az Egyesület bútorai a Nyári Pál utcából való kiköltözés után a Tőzsdepalotába kerültek. A bútorok közül a 66 db szék nagy része használhatatlan volt, mert egyrészt hiányzott a nádazott hátlap és ülőke, másrészt nagyon sok széknél eltörött a tartóléc. Abban a reményben, hogy lehetőség lesz a felújításukra a könyvtárvezető a használhatatlan székeket a kiskönyvtárban lévő szekrények tetejére helyezette el. A Tőzsdepalotából való kiköltözés alkalmával a székek, az összes régi bútorral együtt, Buda-keszire történő szállítással, az erdőgazdaság központi épületének egyik emeleti helyiségébe kerültek – megőrzésre. Az erdőgazdaság akkori igazgatója, *Tollner György* vendégeinek szívesen mutatta meg Könyvtárunkban azokat a statisztikai évkönyveket, amelyek az érdeklődő születési helyére vonatkozó adatokat tartalmaztak (ilyen adatok voltak többek között a helység állatállománya, felszereltsége, kertészeti, mezőgazdasági jellemzői stb.). *Tollner György* nagyra becsült kollégánk egy ilyen látogatás során vette észre székeink elhanyagolt állapotát. Miután az Egyesületnek nem volt fedezete a székek felújítására, újlag élvezve *Tollner* igazgató megértő támogatását, 1987-ben a székeket a debreceni Hajlított Bútorgyárba szállítva (mert a tervezett nádazás nem volt lehetséges, óarany plüss bevonattal) a felújítás költségeit vállalta. Ezek a székek 1989-ben – a Csillagvölgybe való átköltözkéskor – még csomagoltan, kibontatlanul kerültek átszállításra. A többi széket és a bútorokat (könyvszekrények, íróasztal) 1988-ban a visegrádi Fapipari Kft. újította fel, úgyhogy az 1989. ok-

tóber 11-i épületátadáskor bútoraink már felújítottan, gondos kiállításban kerültek a helyükre.

Történelmi székeink jelenleg elhelyezése:

- 30 db óarany behuzattal az OEE Fő utcai irodáiban,

- 19 db. óarany kárpittal az új Információs Központ Könyvtárában, az olvasószobában

- 16 db zöld bevonatú szék a Könyvtár archív szobájában található.

A Könyvtár egykori és mai gyűjteményeiről

Az Egyesület székbázának elvételével eltűnt, gyűjteménybe sorolható tárgyak:

- Ferenc József életnagyságú képe,
- Bedő Albert: A Magyar Birodalom Erdészeti Átnézeti Térképe (eredeti),

- a széngyűjtemény,
- a fagyűjtemény,
- a maggyűjtemény,
- a rügygyűjtemény,
- a rovargyűjtemény,
- erdészeti szerszám- és eszközgyűjtemény,

- falemez-gyűjtemény
- és a gróf Forgách Károly által adományozott 1756 db-ból álló páratlan agancsgyűjtemény, továbbá

- 1 db vadkankoponya,
- 1 db kitömött vadmacska.

A gyűjteményekből egyedül egy kitömött medvefej maradt meg.

A Könyvtár jelenlegi gyűjteménybe sorolható tárgyainak tételes felsorolása a mellékletben található.

A Könyvtár látogatottsága

Visszatekintve Könyvtárunk történetére, szólni kell annak látogatottságáról, használatáról is. Egyesületünkben 1954-től a

60-as évek végéig rendkívül élénk élet folyt. Munkaidő után 2-3 tarokkasztal, a kibickekkel minden hétfőn megtelt. Ebből következett az is, hogy az idejáró kollégák rendszeres látogatói voltak a Könyvtárnak. Sok esetben nem csak helyben olvastak, hanem a könyvtárrend szerint ki is kölcsönöztek könyveket. Az illetén módon való használatbavétel éves viszonylatban mintegy 150 – 200 kölcsönzést jelentett. A helyben olvasásra azonban megfelelő helyiség hiányában alig volt lehetőség. Az időben a Könyvtár még nem rendelkezett másológéppel. A budakeszi elhelyezés nem kedvezett a Könyvtár látogatottságának, úgyhogy 30-40 főnél több látogató éves viszonylatban nem volt. Ugyanakkor a Könyvtár fejlesztése, a költségvetésben biztosított keretek között, időnként azt is túllépve, zavartalanul folyt.

Könyvtárunk méltó elhelyezése révén a látogatottság a Csillagvölgyben már megsokszorozódott. Sokan keresték föl helyben olvasásra, számos másolati anyag került ki a Könyvtárból, úgyannyira, hogy a látogatottságot – a hazai és külföldi csoportlátogatókkal együtt – éves viszonylatban, mintegy 3-400 főre tehetjük. Jellemzően keresték fel Könyvtárunkat vidéki és budapesti kutató kollégák, akik témakörükben irodalmazást, adatgyűjtést végeztek. Ebben a munkában élen járt az Erdészettörténeti Szakosztály tagsága.

A mai Erdészeti Információs Központban felállított Könyvtár látogatottsága – az első évben nagy volt. Az Egyesület külföldi vendégei és a hazai látogatók Könyvtárunkat a vendégkönyv beírásaiban méltatták. Szakosztályaink, bizottságaink ülésein megjelent kollégák minden alkalommal – nemcsak tájékoztódtak Könyvtárunkról – hanem igénybe is vették azt.

Tervezzük a Könyvtár állományának újra rendezését, átszervezését, számítógépre való felvételét, hogy minél hathatósabban álljon tagságunk és az érdeklődők rendelkezésére.

Riedl Gyula könyvtárvezető adat-szolgáltatása alapján lejegyezte:

Dr. Sárvári János

A Könyvtár jelenleg a Budapest 1021 Budakeszi út 91. sz. alatt az Erdészeti Információs Központtal és a Pülső Parkerdő Rt. Budapesti Erdészetével közös épületben található. A Könyvtár hivatalos nyitvatartási ideje: hétfőn és szerdán 10-14 óra között, de ettől eltérő időpontban is használható, csupán egy előzetes időpont egyeztetést kérünk. Telefon: 391-0552 vagy 391-0553.

Fotó: Ormos B.

Videofilm a szaporítóanyag-előállításról

A PROFILM Kft. Erdőismeret sorozatában „Szaporítóanyag-előállítás az erdőszetben” címmel 90 perc terjedelemben kiváló szakmai anyag készült, mely a témával foglalkozó szakembereknek és oktatási célra egyaránt ajánlható, de örömet leli benne az érdeklődő laikus is. Nyári László szakértő irányításával készült film méltó rangra emeli ezt az utóbbi évtizedekben elhanyagolt szakterületet. Egyben azt a reményt kelti, hogy a növekvő szakszerűség eredményeképpen nagyobb hozamú, jó minőségű erdők nőhetnek mesterséges erdősíteink nyomán. A nemzeti erdőtelepítési program és a csemetekert-fejlesztési támogatások megkövetelik, hogy e téren az ismeretszint emelkedjen a jövőben. Tehát a videofilm éppen jókor érkezett.

A négy részre tagolódó anyag elsőként a *szaporítóanyagokkal* foglalkozik. Ismerteti a szaporítóanyag fogalmát, fajtáit, a termésbecslés rendszerét, a maggyűjtést, a magvak jellemzőit, kezelését, tárolását. Érdekes képeket láthatunk például a vadgyümölcsök magjainak kinyeréséről, a fenyő-mag-

pergetéséről. Definíciószerűen ismerkedhetünk meg a csírázási erély, csírázóképeség, víztartalom, ezermagtömeg, használati érték, vetőérték fogalmával.

A második részben dr. Bach István, az OMMI Kertészeti és Erdészeti Főosztályának vezetője mutatja be az OECD és EU *erdészeti szaporítóanyag rendszerekhez* illeszkedő magyar viszonyokat, jogszabályokat, a certifikáció fogalmát. Megtudjuk, hogy speciális az erdőszetben a szaporítóanyag-kategóriák sokrétűsége, s ezek hierarchiáját meg is ismerhetjük.

A harmadik rész a *csemetekerttel* foglalkozik. Szó esik a hely kiválasztásáról, az engedélyezési eljárásról, a szükséges infrastruktúráról. Láthatjuk, hogyan és mikor készül a szemlejegyzőkönyv, a származási bizonyítvány. Szó esik a csemetekerti talajművelésről, talajfertőtlenítésről, tápanyag-utánpótlásról. A csemete és a gyökeres dugvány nevelése alfejezetben bemutatásra kerülnek a vetés előtti előkészítés (áztatás, csávázás, szkarifikálás, rétegelés), a vetés módszerei és eszközei, az elvetett magvak

és kikelő csemeték védelme a madaraktól, fagytól, napfénytől. Érinti az anyag a növényvédelmi és ápolási vonatkozásokat. Később tárgyalja a vegetatív szaporítást, iskolázást, gyökér alávágást, nagyméretű csemete-előállítást. Részletesen foglalkozik az öntözés eszközeivel.

A negyedik fejezet az egyes *fajok csemetenevelésének* specialitásait mutatja be mindenütt felvillantva a növényvédelmi vonatkozásokat és bizonyos „mesterfogásokat”. A megtermelt csemete szakszerű kezeléséről, osztályozásáról, kötegeléséről, veremeléséről vagy hűtéséről tanulságos képeket láthatunk.

A film végén szó esik még a genetikai erőforrások védelmét biztosító génmegőrzés fontosságáról. Ezzel nemcsak a fa-termesztés minőségi szaporítóanyag-szükségletét, de a veszélyeztetett fajok fennmaradását is biztosíthatjuk. A nagymúltú magyar kertészeti ismeretterjesztés legszebb hagyományaihoz méltóan villannak fel képsorok az oltás, szemzés egyes erdőgazdálkodásban is alkalmazott fajtáiról. Végül a film felvillantja a témával foglalkozó szakirodalmat.

A praktikus és tudományos ismereteket tartalmazó videofilmet jó szívvel ajánlom minden e téma iránt érdeklődő kollégának.

Bús Mária

Dr. Firbás Oszkár „Erdészeti szakmódszertan tankönyv és példatár” című munkájáról

Általános benyomás, vélemény

A több évszázados erdészeti szakoktatás már régóta hiányát érezte egy rendszerezett, a felhalmozott tapasztalatokat elemző és felhasználó szakmódszertani munkának.

Dr. Firbás Oszkár erdőmérnök tanár, egyetemi adjunktus ezen a helyzeten változtatott, amikor megírta ennek a tankönyvsorozatnak az első kötetét, az *Általános szakmódszertant*.

Most ennek folytatásaként készült el ez a második kötet, amely az erdészeti szakma középfokú oktatásának módszertani kérdéseivel foglalkozik rendkívül szerteágazó aspektusból megközelítve.

A 429 oldalas munka híven tükrözi az író több évtizedes szaktanári, egyetemi oktatói munkásságának hatalmas, gazdag tapasztalatát, az elhivatottság, a szakma és a pedagógus pálya iránti

elkötelezettség és szeretet megnyilvánulásait.

Dr. Firbás Oszkár úttörő munkát végzett az erdészeti szakmódszertan alapjainak a lerakásában ezzel a tankönyvvel, amely a példatár alcímet méltóan viselve nagyon nagy segítséget ad elsősorban a mérnök-tanár és a szakoktató-jelölteknek, de a kezdő, szakmai pedagógusoknak is. A történeti háttértől a didaktikai tényezőkön át a tudomány szerepéig, illetve a nevelési aspektusok kihangsúlyozásáig ível ez a 14 fejezetből álló munka. Nem készült még el eddig hasonló terjedelmű, több tudomány (erdészeti, neveléstudomány) törvényszerűségeit alkalmazó módszertani tankönyv. Egyfelől tehát ez a tankönyv jelentősége, másfelől ez nehezíti az összevetést, az összehasonlítást ezen a területen. Összességében jól sikerült műnek tartom ezt a könyvet, amelynek a kiadását javaslom.

A tankönyv erényei, pozitívumai

1. Igazi módszertani gyűjtemény, példatár
2. Több aspektus érvényesül és harmonizál benne
3. Széles szakmai, tudományos alapokon, gazdag tanítási tapasztalatokon alapszik
4. Óra- és táblavázlatok precízek, szakszerűek, igényesek
5. Az egész tankönyv szellemisége önmagában is motiváló hatású
6. Kellő szakmódszertani rendszerezést, összefoglalást, osztályozást is megjelenít
7. Gazdag példatára és példái átfogják az erdőszakma számos területét, tantárgyat
8. Ábrái, táblázatai informatívak, igényesek

Dr. Lükő István

tanszékvezető egyetemi docens

Dr. Firbás Oszkár: Általános szakmai módszertan című kéziratáról

A szerző az erdészeti szakképzés egyik legkiemelkedőbb alakja, aki immár több, mint ötven éve szolgálja szakmai képzésünk ügyét.

Számos tankönyv, tanterv, publikáció szerzője, aki a tanítás mellett egyre inkább elkötelezte magát a mérnök-tanárképzésben való részvétel mellett.

1970-től vesz részt a szakmódszertan oktatásában, melyet a mai napig töretlen lendülettel végez.

Az évtizedek során kiérlelődött anyag öltött testet a kéziratban, amely a szerzőtől megszokott módon nagyon alapos és mindenre kiterjedő mű.

Eredeti munka, rengeteg saját ta-

pasztalattal, motivációs anyaggal, olyan olvasmányos nyelvezettel, amely a hallgatók számára jól tanulható formában nyújt kézikönyvet.

A kézirat felépítése megfelel a szerző több évtizedes ez irányú szakmai tevékenységének.

A megértést rendkívül alaposan kidolgozott példák segítik.

Az alkalmazott ábrák jól áttekinthetők és értelmezhetők.

A kézirat gyakorlatilag szerkesztett, a következetesen alkalmazott decimális rendszer jól áttekinthetővé teszi.

Dr. Rónai Ferenc

lektor

Az Északerdő Rt. kiadásában

megjelent *Járási Lőrinc*: Lillafüred Nyaralótelep és Palota Szálló c. kötete.

Az OEE Erdészettörténeti Szakosztályának 2000. áprilisi pályázata arra kérészt választ, hogy az erdészek hogyan járultak hozzá az ország építéséhez. Szerző II. díjat nyert pályázata a szakosztály értékelése szerint „megérdemelné, hogy egy Lillafüredről szóló idegenforgalmi, helytörténeti könyvben megjelenjen”.

Cserép János, az Északerdő Rt. vezérigazgatója felkarolta a javaslatot és az FVM Erdészeti Hivatal támogatásával megjelent a lillafüredi nyaralótelep kialakításának, a Palota Szálló, az egri és jávorkúti utak, a parkok, a séta- és turis-

tautak, sportpályák építésének és a szállodák 1930–1944 közötti kincstári üzemeltetésének történeti összefoglalója.

Ma már szakmai körökben is alig ismert, hogy a lillafüredi fejlesztések erdészeti „hasznos beruházásként” valósultak meg és a szerző azoknak az erdőmérnököknek, erdészeti dolgozóknak, kisvállalkozóknak állít emléket, akik mindezt megálmodták és megalkották a korabeli meghatározás szerint „magyar tervek alapján, magyar munkás kezemunkájával, magyar célokért”.

A szerző összefoglalja a lillafüredi beruházásokkal kapcsolatos szakmai és politikai vitákat, a turisztika és a vadászat érdekütközéseit, az erdők feltárásának korszerű módszereit, elődeink maradandó alkotásait, amivel az egész ország gazdagodott.

Bak Júlia

Helyreigazító

Az Erdőfeltárási Szakosztály 2001. november 23-án az Ipoly Erdő Rt.-vel közösen megtartott rendezvényről készített beszámolóból feltehetően a szerkesztés vagy a nyomda ördöge kihagyott egy szakaszt, amely alapvetően érinti a közös rendezvény célját és a rendezvény értelmét. A hiányzó szakasz értelemszerűen beillesztendő a 76. oldal első sora mondatának végére. „Nyull Balázs erdőmérnök az általános térinformatikai funkciókat mutatta be Digi Terra MAP környezetben. A kifejlesztett geoinformatikai rendszer hatékony térképező és leíró adatokat kezelő szoftver, amely széles körben használható az erdőgazdálkodás, a földmérés, közmű- és ingatlannyilvántartás, az önkormányzati feladatok, a környezet- és természetvédelem, a szociológia és üzleti elemzések területén. Dr. Kosztka Miklós a Börzsöny komplex feltárásán keresztül bemutatta a feltáráshálózat tervezésére kidolgozott dinamikus tervezési rendszert.” A szöveg további része így pontos és így kap értelmet.

Dr. Kosztka Miklós

Life-pénzek

A magyarországi hiúzok és farkasok védelmét, nyomon követését célzó ötéves munkára az EU a Life-program terhére 255 ezer eurót bocsát a projektet megpályázó Szent István Egyetem vadbiológiai és vadgazdálkodási tanszékének rendelkezésére. Ezt az összeget a környezetvédelmi tárca és az egyetem saját forrásaiból mintegy 135 ezer euróval egészíti ki.

(Heti Válasz)

Tudományos cikkek az Erdészeti Lapokban

Az Erdészeti Lapok (EL) szándéka továbbra is az, hogy a jövőben teljes értékű tudományos cikkeket közöljön az erdőkkel és erdőgazdálkodással foglalkozó kutatók, oktatók, gyakorlati szakemberek és valamennyi más olvasó számára. Az EL terjedelmi és egyéb korlátok miatt csak rövid, a legfontosabb adatokra, táblázatokra, grafikonokra stb. kitérő, új tudományos eredményeket tartalmazó cikkeket közöl; hosszabb tanulmányok, szakirodalmi áttekintések publikálást nem vállalja.

Az EL feladatának tekinti, hogy a lapban csak magas színvonalú tudományos

cikkek jelenjenek meg az erdészeti tudományok és az erdőgazdálkodás folyamatos fejlődése érdekében. A magas színvonal tartása végett – a nemzetközi normáknak megfelelően – az EL a tudományos cikkekkel szemben olyan igényeket fogalmaz meg, amelyek a nemzetközi tudományos életben is elfogadottak. Ezeket az elvárásokat, valamint az előző évben lektorálásra felkért szakértők névsorát a lap minden évben egyszer közli.

Az előbbieket biztosítására az EL egy vagy két lektort kér fel minden cikk elbírálására. A lektorálás névtelen. A lektori véleményt a szerző(k)hoz el kell juttatni,

s szükség esetén a lektor(ok) észrevételeit figyelembe véve, a cikket át kell dolgozni. A Szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy csak olyan cikkeket közöljön, amelyek a lektor(ok) véleménye alapján az elvárásoknak megfelelnek. (A lektorálásért az EL honoráriumot nem fizet.)

A lektorált cikkeket az EL „Erdészeti Tudomány” nevű, szükség szerint jelentkező rovatban helyezi el. A publikálásra leadott cikkben közölt új tudományos eredmények elsőségének védelme érdekében az EL közli mind a cikk beérkezésének, mind közlésre való elfogadásának dátumát.

A tudományos cikkekkel kapcsolatos szerkesztői munkákat az EL Szerkesztő Bizottságának tagjaiból alakult albizottság végzi.

**Dr. Csötönyi József
(1931-2002)**

2002. január 25-én a veszprémi Vámosi úti temetőben rokonok, barátok, volt iskolai osztálytársak, kollégák kísérték utolsó útjára *dr. Csötönyi József* erdőmérnököt. A búcsúztató beszédet *dr. Péti Miklós*, az Egyesület alelnöke tartotta.

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége és Helyi Csoportja, valamint az erdőszkollégák nevében veszek búcsút dr. Csötönyi Józseftől, Jóska bátyáinktól, kedves tagtársunktól,

kollégánktól és barátunktól.

Eredményekben, szakmai sikerekben gazdag erdőszpálya zárult le, mely példát állít élénk az emberek és az erdők önzetlen szeretetéről és hűségese szolgálatáról.

Erdészcsaládból származott. Gyerekkora jó részét a Bánd község-határban lévő menyekéi erdőszházban töltötte, ahol édesapja szolgált közalapítványi erdőszként. Innen került a veszprémi piarista gimnáziumba, ahonnan a jó képességű, erdőt szerető tanulónak egyenes útja vezetett az Erdőmérnöki Főiskolára, Sopronba. A diploma megszerzése után 1956-tól a valamikori Balaton-felvidéki Erdőgazdaság Márkói Erdőszeténél kezd dolgozni szakelőadóként. Fialat mérőkként főleg erdőművelési, erdőtelepítési és fásítási feladatokat látott el. Sikerrel foglalkozott az erdőtelepítések gépesítésével. Tekintélyes szerepet vállalt a márkói kopárok erdőtelepítésében. Később az erdőgazdaság központjában dolgozott, majd az erdőgazdasági átszervezést követően 1967-től a HM Erdőszeti Főosztályát vezeti. Ezután rövid ideig dolgozott az ERDÉRT vállalatnál és a Fagazdasági Vállalatok Országos Központjában, osztályvezetőként.

1973-tól 1988-ig a MÉM Erdőszeti és Faipari Hivatalának főelőadója. Minisztériumi munkatársként sokat foglalkozott az erdőszeti dolgozók szociálpolitikái kérdéseivel és a termelőszövetkezeti erdők sorsával. Ez idő alatt védte meg műszaki doktori értekezését az Erdőszeti és Faipari Egyetemen szintén szociálpolitikái témában.

1988-tól a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának, majd a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének tanácsosaként továbbra is a szövetkezeti erdők – később magánerdők érdekében használja fel szakmai tapasztalatait.

Eredményesen támogatja az erdősi szakmai elvek érvényesülését az agrárágazatban. Hivatali munkáját nyugdíjazása után is igen lelkiismeretesen ellátja. Szinte fáradhatatlanul tevékenykedett – mondhatnánk úgy is, hogy lobbyzott – a magánkészbe kerülő erdők védelme és a privatizáció miatt átmenetileg munkahelyüket veszített erdőszkollégák érdekében.

Társadalmi, egyesületi tevékenysége is példa lehet előttünk. 1952-től tagja az Országos Erdőszeti Egyesületnek. Hosszú ideig választmányi, elnökségi tag és az Erdő c. lap szerkesztőbizottságának is tagja. Több egyesületi szakosztály munkájában aktívan részt vett. 1988-tól a MOSZ Erdőszeti Tanácsának a titkára, 1998-tól a Magánerdő-tulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének alelnöke.

Szakmai és társadalmi tevékenységét, munkálkodását elismerték és számos kitüntetéssel jutalmazták. Ezek közül kiemelném a legjelentősebbeket: 1967. Veszprém Megyéért érdemérem ezüst fokozat, 1987. Bedő-díj, 1989. MTESZ-díj, 1997. Szövetkezeti Emlékérem. Végigtekintve ezen a nehéz, de szakmai sikerekben gazdag életúton, mely egy társadalmi változásokban bővelkedő időszakon át vezetett, joggal kérdezhettük, mi adta ehhez az erőt, mi volt az eredmények titka?

Az erdők és a dolgoz emberek közelsége megtanította az Istenbe vetett hitre, a család, az ember, az erdő szeretetére, megbecsülésére és tiszteletére. Magánéletének mindennapi örömei, népes családja biztos háttérrel teremtettek a hétköznapi nehézségeinek leküzdéséhez.

Jóska bátyánk természetéből fakadóan szakmai ismereteit szívesen megosztotta kollégáival. Őszinte bizalommal és segítőkészséggel fordult az emberekhez, önzetlenül adta munkáját, szakértelmét. Egyaránt szólt értett kollégáival, az egyszerű emberekkel és a magas állású politikusokkal is. Ha messzire tekintünk, az ég a földdel összeér. Ugyanígy az erdők földi és égi ösvényei is összeérnek, találkoznak valahol. Nem tudhatjuk, mikor tévedünk át vagy térünk át az égi ösvényekre.

Jóska bátyánk hitem szerint már az erdők égi ösvényeit járja. A hajdani menyekéi erdőszház öreg tisztáinak ágával intek Nekí végső búcsút az erdőszkollégák nevében. Jóska bátyám Isten áldjon, nyugodj békében!

Balsay László (1934–2002)

2002. január 17-én elhunyt Balsay László, a HM Budapesti Erdőgazdaság Rt. volt uzsai erdészeti vezetője, később az Erdőgazdaság főmérnöke, nyugalmazott vezérigazgató-helyettes.

Lukács Sándor, az Erdőgazdaság elnök-vezérigazgatója búcsúztatta a munkatársak nevében:

Olyan csend van így nélkülöd,
Hogy szinte hallani,
Amit még utoljára
Akartál mondani

Váci Mihály sorai ebben az órában különösen jelentőséggel bírnak számunkra.

1934. december 4-én született Gyulakeszin. Általános iskolába Kapuváron járt, majd a keszthelyi gimnáziumban érettségizett 1953-ban.

Édesapád erdőmérnökként a Hansági Erdészeti vezetője volt – innen kaptad az indítást az erdésziváthoz. A soproni Erdészeti Egyetem (akkor Erdőmérnöki Főiskola) hallgatója voltál 1953–1958 között, ahol 1958-ban kaptad meg diplomádat – igen jó eredménnyel.

Erdőmérnöki pályafutásod a Tolna megyei Állami Erdőgazdaság Pári Erdészetiénél kezdődött 1958 júliusában, ahol szakelőadóként dolgoztál.

Egy évvel később a Keszthelyi Állami Erdőgazdaság Sümegi Erdészetiéhez kerültél, mint fahasználati műszaki vezető.

Kiváló elméleti felkészültségedet és rövid idő alatt szerzett nagyfokú szakmai tapasztalataidat vezetőid korán felismerték, ezért már 1961-ben a Nyírádi Erdészeti vezetésével bíztak meg. Időközben a társ-erdészetről, Uzsán az erdészeti vezetői állás megüresedését, így áthelyezéssel 1965. január 1-vel kerültél Uzsára erdészeti vezetőnek, amely átszervezés folytán az MN Erdő- és Mezőgazdasági Igazgatóság irányítása alá került 1966. január 1-vel, melynek többszöri átszervezés után jogutódja a HM Budapesti Erdőgazdaság Rt. lett.

Szakmai elhivatottságod és gyakorlati sikered alapján 1988. január 1-vel kineveztek a jogelőd gazdasági főmérnökké, majd a részvénytársaság megalakulásakor vezérigazgató-helyettes főmérnökké, melyet 1994. december 4-ig, nyugdíjba vonulásodig láttál el kiválóan, maximális lelkiismeretességgel. Kapcsolatod a részvénytársasággal azonban nem szakadt meg, szaktanácsadóként szinte az utolsó pillanatig segítettél munkánkat.

Tartalmas és sikeres szakmai életutadat bizonyítja a számos kitüntetés: többszörös kiváló dolgozó, „Kiváló Munkáért” érdemérem, „Haza Szolgálatért” érdemérem ezüst és arany fokozata, fásítási emlékérem, „Kaán Károly” díj. Hosszú éveken át voltál az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportjának elnöke.

Távzásóddal a HM Budapesti Erdőgazdaság Rt. éppúgy, mint az egész erdészeti társadalom egy kimagasló egyéniséget veszített el.

Végezetül hadd búcsúztatom Alma Materünk köszöntésével:

Jó szerencsét! Üdv az erdésznek!

A Tapolca Medence Vadásztársaság és az Uzsai Erdészeti Igazgatóság erdészei, vadászai – a volt munkatársak és vadásztársak – adták a sorfalat a koporsó körül és fegyverükből dördültek el a díszlövések 2002. január 26-án a tapolcai temetőben.

Dr. Csapody István (1930–2002) emlékezete

Küzdelmes, hányattatásoktól és megpróbáltatásoktól sem mentes, de szakmai eredményekben gazdag életút ért véget 2002. január 8-án. Örökre eltávozott közülünk dr. Csapody István erdőmérnök, botanikus és lelkes természetvédő.

1930. február 26-án született Sopronban, ahol elemi és középiskolai tanulmányait is végezte. Első nagy kudarcát fiatalon, 1948-ban kellett megélnie, mert – a bencés gimnázium kitüntetéses érettségije ellenére – „világnézeti okokból” a Pázmány Péter Tudományegyetem Természettudományi Karára beadott jelentkezését elutasították. Az Erdőmérnöki Főiskolán 1949-ben kezdte meg tanulmányait, a kiesző egy évet Fehér Dániel professzor Növényteni Intézetében töltötte, s ekkor jelentek meg első publikációi is. Főiskolás korában már gyakorlatokat vezetett, több évfolyamtársa köszönheti neki a növényvilág rejtelseibe való bevezetést. Az 1953-ban szerzett erdőmérnöki diplomával rövid ideig a Főiskola Tanulmányi Osztályán előadóként, majd az immár Fehér Dánielt nélkülözni kényszerülő Növényteni Tanszéken egyetemi tanársegédként dolgozott. 1956 őszén áthelyezték az Erdőműveléstan Tanszékére, közben ideiglenesen a botanikus kert vezetését is ellátta. 1958 tavaszán élte meg élete második nagy kudarcát, „szilárd világnézete” miatt egyetemi állásából eltávolították. Ezt követően a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságnál kapott munkát, ahol a Termőhelyfeltáró Csoport vezetőjévé nevezték ki. Ebben a beosztásban 1975-ig ténykedett itt, az erdőgazdaságtól megválva az Országos Természetvédelmi Hivatal Nyugat-Dunántúli Természetvédelmi Felügyelőségén helyezkedett el, ahol és ennek jogutódjainál botanikai főfelügyelő, természetvédelmi főtanácsos, végül botanikai főtanácsadó munkakörökbe töltött be. 1991 végén nyugállományba vonult, de a Fertő-Hanság Nemzeti Park botanikai ügyeit még egy évig intézte.

Csapody István a scientia amabilis, a botanika tudományának művelésével már ifjú korában elkötelezte magát. A növények iránti érdeklődésére – többekkel együtt – már gimnazista korában felfigyelt a szintén soproni születésű botanikaprofesszor, dr. Kárpáti Zoltán. Első önálló, tudományos dolgozata első éves korában, 1949-ben jelent meg az Erdőmérnöki Főiskola Közleményeiben. Dr. Fehér Dániel professzor tehetségét és szorgalmát felismerve ugyanettől az évtől kezdve növényteni gyakorlatok vezetésével is megbízta, így már évfolyamtársai is tőle tanulhatták a növényfajok is-

meretét. Tudományos érdeklődése és munkássága a botanika több szakterületére, így a florisztikára, növényföldrajzra, fitocönnológiára, botanika- és erdészettörténetre terjedt ki, melyekben nemzetközi mércével mérve is jelentőset alkotott. Ezt támasztja alá a napjainkig megjelent 4 könyv, közel 200 tudományos és ismeretterjesztő közlemény, az 1962-ben summa cum laude megvédett doktori értekezés, valamint Európa sok botanikusával és intézményével kialakított tartós szakmai kapcsolat. A sors furcsa fintora, hogy az egyetemi katedrától, a botanika hivatásszerű művelésétől megfosztott Csapody István választott tudományterületén a kutatómunkát oly magas fokon végezte, hogy kül- és belföldön egyaránt évtizedeken át őt tekintették az erdészeti botanika első számú reprezentánsának. A 80-as évektől a felsőfokú oktatásban is egyre több lehetőséget (és talán kárpótlást) kapott, előadott a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán, az Erdészeti és Faipari Egyetemen pedig posztgraduális és doktori tantárgyakat gondozott. Utóbbi intézmény 1991-ben címzetes egyetemi tanárának választotta, 2000 szeptemberében pedig tiszteletbeli doktor (dr. honoris causa) címmel tüntette ki. Múlt évben pedig a tudósoknak járó legmagasabb hazai kitüntetést, a Széchenyi-díjat vehette át.

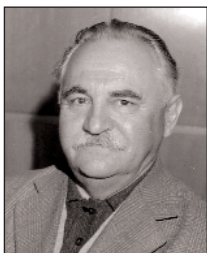
Külön kell szólni Csapody István – elkötelezettségéből táplálkozó – természetvédelmi tevékenységéről. Ez a szemlélet kezdő kutatókora óta egész munkásságát átszötte és fémjelte. 8 tájvédelmi körzet (Soproni-hegység, Fertő-tó, Hanság, Sághegy, Kőszegi, Őrségi, Szentgyörgy-völgyi, Szigetközi) és az országhatáron átnyúló Fertő-Neusiedlersee magyar-osztrák közös nemzeti park védetté nyilvánításának előkészítésében tevékenyen részt vett. A természeti értékek megóvása érdekében mindig bátran hallatta a hangját, harcos elszántsága nem egy természeti értéket mentett meg a pusztulástól.

Csapody István maradandót alkotott, műveiből erdész- és botanikusgenerációk sora táplálkozik ma is, s ez a jövőben is így lesz jó darabig. Legismertebb és legtöbbet forgatott könyve a Rott Ferencsel közösen írt, Csapody Vera által illusztrált „Erdei fák és cserjék”, melyből ma is előszeretettel tanul az erdészifjúság. A több kiadást megért, szlovák nyelven is megjelent „Erdő, mező növényei” könyvnél társszerzője Jávorka Sándor, növényfestője szintén Csapody Vera volt. Az 1982-ben megjelent „Védett növényeink” ma már bibliofil ritkaság, de a legszélesebb körben ismert és elismert munkája. Nem feledkezhetünk meg a „zöld könyvekbe” írt 50 erdőgazdasági táj növényföldrajzi ismertetéséről sem, e munkája révén valamennyi hazai erdész megismerhette nevét. Több jelentős, részletező tanulmányt írt a Sopron környéki erdők történetéről, de a magyar botanika történetéből is számos tanulmányt publikált. Botanikai munkásságára – mellyel a legnagyobb elismerést vívta ki magának – e helyen nem térünk ki.

Csapody István életének nehéz pillanataiban – melyekből bőven volt része – töretlen hite segítette át. Csak a kegyetlen betegség tudta megtörni, halála mind az erdészeti társadalomnak, mind a hazai botanikának pótolhatatlan veszteség.

Dr. Bartha Dénes

Dr. Papp László
aranydiplomás, Kaán Károly díjas
erdőmérnök
1916-2001

A ceglédi Kossuth Gimnázium első osztályában találkoztunk először. Öt évvel volt idősebb nálunk, lett és maradt élete végéig mennyi sokunknak egy csapásra: 'az Öreg'. A megfontolt, kora gyermekeségétől kezdve már sokat látott, tapasztalt, mindig mosolygó, csillogó fekete szemű, alacsony fiú tanulmányi eredményeiben a legjobbak közé került, a tomaszerek csodált mestere lett. Nehéz sorsból. Dobozon született 1916-ban. Édesapját az I. világháború vitte el. Édesanyja is hamarosan elhunyt. Árvaházba, majd néne gondozásába került, míg a libapásterkódást a tanulással fel nem cserélhette. A ceglédi Hadiárva Otthonban kapott helyet. Innen végezte el a gimnáziumot, itt érettségizett. Tarsolya nem volt üres: németül már folyékonyan beszélt, mivel Svájcban egy hadiárva fogadó svájci családnál megtanult németül, és két nyáron át figyelgethette, milyen az ottani élet, de soha nem szűnt meg hazavágyni, Dobozra. Diáktársként együtt választottuk ugyanazt a pályát: két alföldi gyerek az erdőmérnököt.

A Hadiárva Otthon gondoskodása Sopronba is elkísérte: ottani intézetében nevelő lehetett. Külön szobát kapott, innen indulhatott el az egyetemi 'scriptorium', amely a negyvenes évek elején kettőnk után másokkal együtt jegyzetek sorát készítette el segítségül a tanulóársaknak, kézikönyvként a végzeteknek évtizeden át. Először gyorsírással készített feljegyzéseinket tettük át, hamarosan azonban Modrovich professzor úr rendelkezésünkre bocsátotta kéziratát, abból készíthettük kézírással, később írógépen, ábrák megrajzolásával a tankönyvpótló jegyzeteket, belső forgalmazásra, költségtérítéssel, de haszon nélkül.

1943-ban végzett. Modrovich ismerte a 'hallgató urakat', 'az Öreg' és nehéz helyzetét is, hiszen négy éven át figyelhetette szorgalmát, előmenetelét. Végsgörölat közben a miniszteriális elnököt tájékoztatta 'munkatárs' helyzetéről. Egy hét múlva már közben volt ki-nevezése: békéscsabai erdőfelügyelőség, majd a csíkszeredai m. kir. erdőigazgatóság. Mint a mesében: a dobozi libalegelőről – magyar királyi segéderdőmérnökként – Erdélyben, a Hargita közelében! Tanáraink és főhatóság, ma 'humánpolitikainak' mondható kapcsolatát de sokszor emlegettük hálával, nevelei példaként!

Az I. világháborús hadiárva a II. sem kímélte meg. 'Az Öreg', a 'Kis Papp', szakaszának végén araszolt, cipője kapkák ellenére is nagy volt, sérült lábbal került hadifogságba. 1946 januárját azonban már Debrecenben kezdte az állami erdőigazgatóságnál. Erdőhivatal, szakmunkásképzőt vezet, míg 1950 januárjában az Erdészeti Kutató Intézetbe került annak egyik alapító munkatársaként. Segédkutatóként kezdte, de 31 év múlva nemzetközi ismertségű kandidátusként fejezte be ugyanitt.

Tudományos munkaterületei a csemeteter-

melés és az erdészeti meteorológia voltak. Mindkettőben elismerten nagyot alkotott.

Szaporítóanyag-termelési javaslatait 330 kísérlet mintaszerű beállítására és értékelésére alapozta. A nehezen csírázó magvak vetési módszere, az iskolázást helyettesítő gyökéralátágás, a csemetekerti altalajtrágyázás, majd a nemes nyárok dugványozása közben kidolgozta a szaporítóanyag intenzív megtermelésének számos új eljárását és a csemetekerti üzemtervezés módszereit. Később az ERTI kecskeméti Kísérleti Állomására került, ahol a csemetetermelés koncentrálása, a gépesítés lehetőségei foglalkoztatták. Az 1960-as évek derekán fokozódott a nemzetközi szaporítóanyag-forgalmazás, ekkor készítette el a nyárok és fűzek fajtatisztasága és fajtaazonossága szigorú ellenőrzésének nemzetközi előírásokhoz illeszthető tervét. Utolsó tevékenységei egyikeként kidolgozta a nemesített akáclónok vegetatív szaporításának módszereit, irányította a forgalmazható mennyiség jelentős növelését.

A rendszeres erdészeti meteorológia több fejezete az ő munkáiban áll rendelkezésünkre. Feldolgozta több évtized ország szélmerési adatait a mezővédő erdősávok tervezéséhez. Munkássága egyre ismertebb és elismertebb: a Földművelésügyi Minisztérium az ERTI-t bízta meg a 250 erdészeti csapadékmérő állomás hálózatának irányításával, értékelésével. Az általa feldolgozott adatokat a Meteorológiai Intézet vette át. Ezt követően megkezdte és megszervezte az erdő mikroklimatikus viszonyainak vizsgálatát, először mezővédő erdősávokban, kopárokon és a sziki erdőkben, majd a futóhomokon. Erdőállományokban országos felvétel keretében 250 mikroklima vizsgálatot végzett, ezekre építette a Mátra, a Börzsöny és a Bakony csapadékvizszoenyainak leírását. Figyelme kiterjedt a szélsőséges időjárás (hó, vihar) kártételeire, az ipari eredetű légszennyezés környezeti hatásaira. Szemléletében a csemetetermelés és a mikroklima kapcsolata is különös hangsúlyt kapott.

1961-ben doktorált, 1965-ben megvédte kandidátusi dolgozatát. Ezekben a technológián túl elsősorban a csemetetermelés ökológiájával foglalkozott. Több akadémiai központi és regionális bizottság látta örömmel tagjai sorában.

Eredményeit 25 könyvben, könyvrészletben, 82 tanulmányban, közel 90 szakvéleményben, számos népszerűsítő, egyetemi előadásban adta közre. 12 külföldi konferencián, tanulmányúton ismertethette kutatásait, kereste művelt témakörei fejlesztésének lehetőségeit.

Tevékenységét az erdészet egyebek között 1994-ben, sajnos csak 13 évvel nyugdíjba vonulása után, a Kaán Károly emlékéremmel ismerte el. A Magyar Meteorológiai Társaság tiszteletbeli tagjai körébe hívta, Steiner Lajos emléklappal tüntette ki.

Ha van barátí fájdalom, elhunytának híre vételekor ezt mennyien éreztük! Ha van segítő, áldozatos, mindent elfedező emberi szeretet – kedves tekintete ezt sugározta! Ha van magasra felröppenő, de fészke táját el soha nem felejtő életpálya – ragyogó példát láthatunk benne! Hamvait, végakarata szerint, a szeretett dobozi, ősi tölgyesek ölelő koronái alatt adták vissza a szülőföldnek.

dr. Szőnyi László

Ferencz László
1932-2002

Január 17-én elhunyt Ferencz László, a Vértesi EFAG nyugalmazott igazgatója. A jogutód Vértesi Erdő Rt. közössége nevében dr. Széles Attila mb. vezérigazgató búcsúzott el Tőle:

Alig három hónapja a nyugdíjas találkozó résztvevőjeként üdvözölhettük, és a sors kifürkészhetetlen akaratából most, néhány nappal 70. születésnapja után fájdalmas búcsút kell vennünk Tőle.

Tatán született, édesapja hosszú ideig Eszterházy gróf testőr-vadásza volt, így a gyermekkori természetközeli élmények meghatározták későbbi pályaválasztását.

A középiskolát a tatai Piarista Gimnáziumban végezte, majd a Soproni Egyetemen 1954-ben szerzett erdőmérnöki diplomát.

1955. január 1-én lépett szolgálatba az akkor még Vértesi Állami Erdőgazdaság Pusztavámi Erdészeténél, majd az Oroszlányi Erdészetnél fahasználati műszaki vezetőként dolgozott. Pályájának teljes időszakát ennél a vállalatnál, ill. jogutódjánál, a Vértesi és Gerecse tájain töltötte. 1960-tól a Tatabányai Erdészet vezetője, majd 1975-ben a Vértesi Erdő és Felfeldolgozó Gazdaság igazgatója lett, 1990-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig. Igazgatói tevékenységének erre a 15 évre úgy tekintünk vissza, mint egy kiegyensúlyozott, békés korszakra, amikor az itt dolgozó kollégák igazi közösséggé kovácsolódtak össze.

Széles körű szakmai műveltségének köszönhetően nyitott szemmel járt a világban, igyekezett itthon hasznosítani a külföldi tanulmányutjai alkalmával látottakat. Kanadai tapasztalatok alapján ebben az időszakban indult meg a vállalatnál a gyengébb minőségű faanyag hasznosítására az aprítéktermelés. Az Erdőgazdaság jelentős rekultivációs munkákat végzett, amelyek eredményeként a külszíni bányaművelés által okozott tájsebek fokozatosan behegedtek.

Szenvedélyesen szerette az erdőt, szinte naponta járt kint a területen, csak sportos öltözkében érezte jól magát. Munkatársait személyesen ismerte – nemcsak az erdészeket, hanem a fatermelőket és a régi erdőművelőket is. Emberséges volt, aijtája nyitva állt bárki előtt, ha munkahelyi vagy akár magánéleti gondokkal keresték meg, és ha tehette, segített. Szakmai tevékenységét az állami szervek számos kitüntetéssel ismerték el, amelyek közül kiemelkedik a Munka Érdemrend arany fokozata.

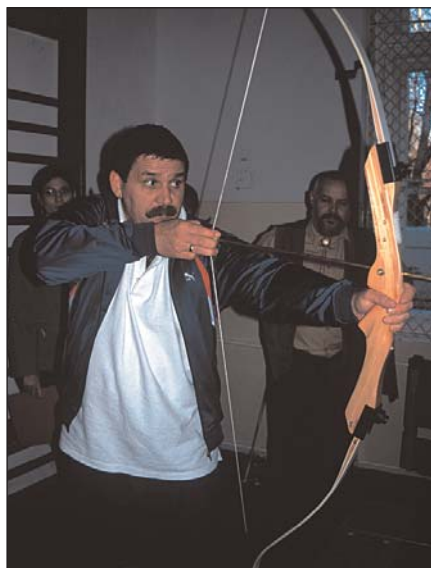
Élsportoló volt, a hatvanas években a koronglövő válogatott keret tagjaként Európa Kupát nyert.

1990-ben történt nyugdíjazása után sajnos keveset találkozhattunk vele, visszavonultan élt. Úgy érzem, Wentzely Dénes erdész-író szavaival búcsúzóul most ő üzen nekünk:

„Egy marék parázs kell, mert a kihűlt hamuban fázik az ember! Én... szeretném felszítani azt a marék parazsat, hogy lelketek mélyén újra lobogva égjen az erdei tűz! Hogy meglegítsen sok fagyos nappalon és világítson sok sötét éjszakában.”

Nyugodj békében!

Szegedi Szakképzési Napok

A Szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola 2002. február 15–16-án tartotta meg 10. alkalommal a hagyományos Szegedi Szakképzési Napok rendezvényét, mégpedig igen nagy érdeklődés mellett. A megnyitót *Halápi Nándor*, az iskola igazgatója tartotta.

Miért írunk erről? Mert az erdészeti és vadászati szakmában érintett gazdálkodó szervezetek, intézmények jelentős hányada minden esztendőben a jogszabályilag előírt, lehetséges ún. szakképzési hozzájárulást a Szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolának utalja át. Így az iskola, korszerű képzését biztosító eszközöket, felszereléseket, segédanyagokat, gépeket stb. tud beszerezni, amelyek az ilyen szempontból eszközigényes erdészeti és a vadgazdálkodási-vadászati oktatás színvonalának emelését biztosítja.

Ebben a támogatásban érdemes kiemelni a HM Budapesti Erdőgazdasági Rt.-t, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt.-t, a VADEX Mezőföldi Erdészeti és Vadgazdasági Rt.-t, a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Rt.-t, a Délalföldi Erdészeti Rt.-t, a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt.-t, a Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Rt.-t, úgyelve arra, hogy az összes támogatót, ún. szponzort egy rövid hírben nem tudjuk felsorolni. Azonban meg kell említeni, hogy számtalan egyéb erdőgazdálkodó szervezet a fentiekben fel nem sorolt erdőgazdaság is támogatta a szakmában nagyon megbecsült intézményt.

A Szakképzési Napokra meghívást kapott az összes támogató gazdálkodó, intézményi stb. szervezet és bizony a kétnapos rendezvényen 100–150 fő jelen van. A szponzorok képviselői

öregebbek, fiatalok négy sportágban vesznek részt versenyen, mérkőzéseken és hangulatos műsorok tarkítják a sportrendezvényeket, amelyeken a versenyzést, a győzni akarást nagyon komolyan veszik a résztvevők. Mottó: mindegy mi az eredmény, csak győzzünk.

Balázs

